

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2022 ОНЫ НАМРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАН

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ХЭЛТЭС

Та хуралдааны тэмдэглэлийн цахим хувьтай дараах
QR кодыг уншуулан танилцах боломжтой.

НЭГДСЭН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА

2023 оны 01 дүгээр сарын 19-ний өдөр, Пүрэв гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга	1
Хуралдааны товч тэмдэглэл:	1-27
Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:	28-143
1.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2022.09.29-ний өдөр Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	30-31
2.“Тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл /Засгийн газар 2023.01.11-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	31-44
3.Монгол Улсын шүүхийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	44-47
4.Дотоодын цэргийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2022.11.30-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	47-51
5.Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2023.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	51-55
6.Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	55-83
7.Монгол Улс, Дэлхийн банкны Олон улсын хөгжлийн ассоциаци хооронд байгуулсан “Ухаалаг засаг-II төсөл”-ийн зээлийн хэлэлцээрийг соёрхон батлах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, соёрхон батлах/	83-85
8.Төмөр замын тээврийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.10-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	85-88
9.Коронавируст халдвар /КОВИД-19/-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуулийн биелэлтийг сар тутам нээлттэйгээр хэлэлцэж, хяналт тавих шаардлагатай бол Улсын Их Хурлын холбогдох Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэх, санал, дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий Түр хорооны ажлын дүнг танилцуулах	88-92
10.Дотоодын цэргийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2022.11.30-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	92-93
11.Монгол Улсын шүүхийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	93-94
12.“Нүүрсний экспорт, тээвэрлэлттэй холбоотой асуудлаарх Ерөнхий хяналтын сонсголын тайлангай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл /эцсийн хэлэлцүүлэг/	94-96
13.“Байнгын хорооны бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл	96-97
14.Казиногийн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2022.12.26-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	97-112
15.Бооцоот морин уралдааны тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2022.12.26-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	112-125
16.Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2022.12.26-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	125-134
17.“Тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл /Засгийн газар 2023.01.11-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	134-136
18.Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	136-143

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

ХУРААНГУЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Зургаа.Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд Н.Учрал, Улсын Их Хурлын гишүүн, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Х.Нямбаатар, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газрын дарга Х.Сүрэнхорол, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын зөвлөх С.Тэнгис, Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын дарга Ж.Хунан, мөн Комиссын гишүүн Г.Нарантуяа нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын дарга Г.Агар-Эрдэнэ, мөн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Ё.Энхсайхан, Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн дарга Д.Энхбат, мөн хэлтсийн Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Ж.Чимгээ, референт Б.Гандиймаа нар байлцав.

Төслийн талаарх илтгэлийг Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд Н.Учрал, хуулийн төслийг хэлэлцэх эсэх талаарх Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

хорооноос гаргасан санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар нар танилцуулав.

Илтгэл болон Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ё.Баатарбилэг, Ц.Мөнх-Оргил, Э.Батшугар, М.Оюунчимэг, Г.Ганболд, Д.Цогтбаатар, Ц.Мөнхцэцэг, Ц.Сандаг-Очир нарын тавьсан асуултад Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд Н.Учрал, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Х.Нямбаатар, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын зөвлөх С.Тэнгис, Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын дарга Ж.Хунан нар хариулж, тайлбар хийв.

Улсын Их Хурлын дарга Г.Занданшатар 13 цаг 45 минутаас хуралдааныг даргалав.

Улсын Их Хурлын гишүүдээс үг хэлээгүй болно.

Г.Занданшатар: Байнгын хорооны саналаар Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн Харилцаа холбооны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Кибер аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26

Татгалзсан: 17

Бүгд: 43

60.5 хувийн саналаар Байнгын хорооны санал дэмжигдлээ.

Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжсэн тул анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороонд шилжүүлэв.

Уг асуудлыг 13 цаг 45 минутад хэлэлцэж дуусав.

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн хэлэлцэх эсэх асуудлыг хэлэлцье.

Хууль санаачлагчийн илтгэлийг Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд Ням-Осорын Учрал танилцуулна. Учрал сайдыг индэрт урж байна.

Н.Учрал: Улсын Их Хурлын дэд дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 24 дүгээр тогтоолын хавсралтаар баталсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2000-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 4 дүгээр бүлэг буюу засаглалын бодлогын 4.1.2-т хүний эрхийг дээдэлсэн, цахим засаглалыг дэмжсэн технологийн аюулгүй зохистой харилцааг зохицуулсан хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ гэж Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлийн 82 дугаарт, ҮАБЗ-ийн 2022 оны 5 дугаар сарын 2-ны өдрийн 08 дугаарт

зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах үүднээс Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төслийг Монгол Улсын Засгийн газрын зүгээс боловсруулан танилцуулж байна.

Технологийн хөгжилтэй зэрэгцэн бидний өдөр тутмын амьдрал цахим орчин олон нийтийн сүлжээнд өрнөх болж, худалдаа наймаагаа хийх, эрхлэх, мэдээлэл солилцох, үзэл бодлоо илэрхийлэх, хуваалцах зэрэг явдал нь ердийн үзэгдэл болж хэвшсэн байна. Технологийн дэвшил нь мэдээлэл бараа үйлчилгээ солилцоонд өндөр хурд авчирч холыг ойртуулж 2-ыг уулзуулж байгаа хэдий ч үүнийг дагасан сөрөг үр дагавар аюул эрсдэл үүсгэж байна. Цахим орчинд үйлдэгдэж байгаа гэмт хэргийн тоо хохирол асар хурдацтай өсөн нэмэгдэж байна.

Цагдаагийн байгууллагын мэдээллээр зөвхөн 2022 онд цахим орчинд үйлдэгдсэн 8563 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн байна. Ганцхан жилийн дотор цахимаар залилах гэмт хэрэг 99.8 хувиар буюу 2 дахин, алдаатай гүйлгээ андуурагдсан илгээмж, гээгдэл эд хөрөнгө алдуул мал завших гэмт хэрэг 95.2 хувиар, кибер орчинд хууль бусаар халдах гэмт хэрэг 70.7 хувиар, хулгайлах гэмт хэрэг 37 хувиар, хүүхдийг садар самуунд уруу татах, бэлгийн эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг 18.5 дахин, бусдын эд хөрөнгийг авахаар заналхийлэх гэмт хэрэг 8.9 дахин өсжээ.

Энэ бүх тоо статистикийг дурдаад өнгөрөх нэг хэрэг. Нугарч өссөн тоо хэмжээ хувь бүрийн цаана Монгол хүний амьдрал, хувь заяа, амь нас, эрүүл мэнд, хүүхдийн ирээдүй насан туршид нь үл арилах сэтгэлийн шарх, гэмтэл үлдэж хоцордог оо. Зөвхөн өнгөрсөн 2022 онд цахим орчинд үйлдэгдсэн гэмт хэргийн улмаас 19 тэрбум төгрөгийн хохирол учраад байна. Цахим гэмт хэргийн сэтгэл сэрдхийлгэм жишээнүүд бидний хажууд илхэн байна. Заримаас нь танилцуулъя.

1.Иргэн С 2019 оноос цахим сүлжээ ашиглан иргэдийн интернэт банкны дансанд нэвтэрч мөнгийг шилжүүлэн авдаг гэмт хэргийг байнга амьдралын эх үүсвэрээ болгосон бөгөөд 100 гаруй удаагийн үйлдлээр 1 тэрбум төгрөгийг иргэдээс залилж авсан байна. Сэжигтнийг ЭЦГ-ынхан 2021 оны 12 дугаар сард АНУ-аас баривчилж авчирсан байна.

2.Иргэн А фэйсбүүк хаягаараа насанд хүрээгүй охидтой харилцан нүцгэн заргаа харилцан солилцож олон нийтийн сүлжээнд цацна гэж заналхийлэх замаар дахин нүцгэн зургийг нь авхуулах ёс бус бичлэг хийлгүүлэх, удаан хугацаанд харилцсан охидтой уулзаж бэлгийн харьцаанд орсон хэргийг СХД-ийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүх, Нийслэлийн давж заалдах шатны шүүхээс Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 16.9 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.1, 13.5, 12-ын нэгдүгээр зүйлийн 4 дэх хэсэгт тус тус зааснаар 20 жилийн хорих ял иргэн А-д оногдуулсан байна.

3.2022 оны 2 дугаар сард иргэн Э хүүхдүүд нэртэй нууц групп чат шинээр нээж насанд хүрээгүй хүүхдүүдийн садар самуун агуулсан дүрс бичлэгийг байршуулж, иргэдэд төлбөртэйгөөр үзүүлсэн хэргийг БЗД-ийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн тогтоолоор Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 16.9 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн 2.1 дэх хэсгээр 2 жил хорих ял оногдуулсан байна.

4.Иргэн Г нь бага насны хүүхдүүдэд ихэвчлэн ашигладаг. Лайки аппликэйшнд эмэгтэй хүүхдийн профайл зурагтай хаяг үүсгэж насанд хүрээгүй охидтой үеийн охины дүрээр нь харилцаа үүсгэн дотносож, эцэг эхээс далдуур нууц яриа өрнүүлэх, садар самуун агууламж бүхий харилцаа үүсгэж нүцгэн зургийг нь авдаг байсан бөгөөд үргэлжлүүлэн манай ахтай харилц. Видео дуудлага хий. Тэр хүний хий гэснийг хий үгүй бол чиний зураг, бичлэгийг олон нийтийн сүлжээнд

цацна. Эцэг эх сургуулийн хүрээллийн хүмүүс чинь үзүүлнэ гэх зэргээр дарамталж өөрийн ашигладаг фэйсбүүк хаягаар өөр хүний дүрд тоглож хохирогч хүүхдүүддээ видео дуудлага хийж бэлгийн дур хүслээ ёс бусаар хангадаг байсан хэрэгт шүүхээс 6 жил 8 сарын хорих ял оногдуулсан.

Нийт 20 орчим хэргийн үйлдэлтэй байна.

5.Жон Ли гэх нэртэй фэйсбүүк хаягтай гадаад улсын иргэн Монгол Улсын иргэн Д-тэй 2022 оны 8 дугаар сараас эхлэн фэйсбүүк чатаар харилцаж эхэлсэн бөгөөд өөрийгөө Англи улсын иргэн эхнэрээсээ салсан, 11 настай охины хамт амьдардаг. Нэгдсэн үндэсний байгууллагын энхийг сахиулах үйл ажиллагаанд оролцдог хөлсний цэрэг гэх зэргээр өөрийгөө Гүүгл транслэйт ашиглан Монгол хэлээр танилцуулан удаан хугацаанд харилцсан байна.

Аав нь Монгол Улсад амьдарч байсан Монгол эмэгтэй хүнтэй гэрлэх хүсэлтэй байгаагаа илэрхийлж иргэн Д бэлэг илгээсэн шуудангийн зардал, хил гаалийн хураамжийг түр шилжүүлж өгөхийг хүсэж, Монголд ирснийхээ дараа буцааж өгье хэмээн хууран мэхэлж, 4 удаагийн шилжүүлгээр нийт 22529 америк доллар, Кумар Охаши гэх хүний данс руу шилжүүлэн авч залилсан хэрэг шүүхээр шийдвэрлэгдсэн.

Айж сүрдсэн, дарамт шахалтад өртсөн, хаана хэнд хандахаа мэдэхгүйн улмаас бүртгэлд ороогүй, гомдол гаргаагүй, хохирол нь тогтоогдоогүй гэмт хэрэг, зөрчил хэдэн арваараа биш, хэдэн мянгаараа нуугдан хоцорч үлдэж байна. Тэр хэрээр гэмт хэрэгтнүүд өөгшин амтшиж, илүү олон хүнийг хохироож байна гэсэн үг ээ. Цахим орчин дахь гэмт хэрэг огцом хурдан өсөж байхад түүнээс урьдчилан сэргийлэх шийдвэртэй тэмцэх ажил удаан байна. Хуучинсаг байна.

Шинэ орчны гэмт хэрэгтэй шинэ орчинд нь тэмцэхгүй бол хурдан

машинтай малын хулгайч нарыг мориор хөөхтэй зарчмын хувьд ялгаа байхгүй ээ. Олон талын хүчин зүйл бий ч бүгдийг нь биш үндсэн 3 гол шалтгааныг нь онцлон хөндье. Үүнд:

Нэгт, цахим орчинд хүний эрхийг хамгаалах гэмт хэрэгтэй тэмцэх хууль эрх зүйн орчин байхгүй. Олон нийтийн сүлжээний талаар төрөөс баримтлах бодлого тодорхойгүй, гэмт хэрэгтэй тэмцэх хүний нөөц, техник технологийн боломж муу, уламжлалт бус орчинд гарч байгаа гэмт хэрэгтэй уламжлалт аргаар тэмцээд үр дүнгүй. Дэлгэцийн цаанаас өндөр хурдаар тархааж, өргөн олон хүнийг хамарч үндэстэн улсаар нь хохироодог нарийн заль мэх, арга технологи ашигласан гэмт хэрэгтэй өндөр хурдтай үр дүнтэй тэмцэхийг нөхцөл байдал та биднээс шаардаж байна. Технологи ашигласан гэмт хэрэгтэй технологи ашиглаж тэмцэхийг цаг үе та биднээс шаардаж байна.

Хоёрт, Хэрэглээнд өргөн хүрээнд нэвтэрсэн Фэйсбүүк гэх мэт олон нийтийн сүлжээ эрхлэгчтэй харилцан ойлголцох хамтран ажиллах нөхцөлөө тохирч чадаагүй зөрчилтэй контент гэж яг юуг хэлэх вэ? Хэрхэн тэмцэх гэдэг талаар ойлголтын эрс зөрүүтэй явж ирлээ. Монгол Улсаас янз бүрийн байгууллагууд иргэд хүний эрхэнд халдсан гэмт хэрэг өдүүлсэн мэдээллийг устгуулахаар хандахад 18 хувь буюу 5 тохиолдлыг зөвхөн нэгийг нь шийдвэрлэсэн байна. Харин ийм хуультай Европын улсуудад цахим орчинд хүний эрхийг хамгаалж чаддаг ХБНГУ-д гэхэд энэ үзүүлэлт 95 хувьтай байна. Хэн ямар байгууллага, үйлчилгээ эрхлэгчтэй харилцах, зөрчилтэй контентыг илрүүлж, нотлон мэдээлэх нь тодорхойгүй байна. Анагаах ухаанаар бол олон хүнийг хохироох, халдварт өвчинтэй тэмцэх, түргэн тусламж оношлох тусгаарлах арга хэмжээ эрс үгүйлэгдэж байна.

Гурав.Иргэдийнхээ цахим мэдлэг боловсролд анхаараагүй, зохистой

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

хэрэглээг төлөвшүүлээгүй, хуурамч мэдээлэл зохион байгуулалттай, тодорхой зорилготой нөлөөллөөс өөрийгөө хамгаалах дархлаа муу зэргээс болсон байна. Эцэг эхчүүдийн 95 хувь нь хүүхдээ цахим гэнэт халдлагаас хэрхэн хамгаалахаа мэдэхгүй байна. Хүүхэд биеэрээ эцэг эх багшийнхаа хараа хяналтад хажуу дэргэд гэр орондоо байлаа ч гэсэн оюун санаа эрх чөлөөнд нь хэн ч хаанаас халдаж болдог, хил хязгаар хаалга үүдгүй шинэ орчинд бид амьдарч байна. Иймд олон нийтийн сүлжээнд хүний эрх, хууль ёсны, ашиг сонирхлыг хамгаалах, ялгаварлан гадуурхалд өртдөггүй үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрхээ баталгаатай эдэлдэг байх, эрүүл аюулгүй орчныг бүрдүүлэх зорилгоор энэхүү хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Мөн түүнчлэн олон нийтийн сүлжээнд үүсэж болох эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, зөрчилтэй контентыг нэн яаралтай тодорхойлох, олж илрүүлэх, таслан зогсоох, цахим гэмт хэрэгтэй тэмцэх эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, гэмт хэрэгтэй тэмцэх чадавхыг нэмэгдүүлэх нь энэ хуулийн үндсэн зорилго.

Эрхэм гишүүд ээ, Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулиар хүний захидал харилцааны нууцад огт халдахгүй ээ. Олон нийтийн буюу 3 ба түүнээс дээш хэрэглэгчтэй цахим сүлжээнд нийтэд хүний эрхэнд халдсан гэмт хэргийн шинж бүхий сөрөг агуулгатай контент нийтлэх, түгээх харилцаанд хамааруулж зохицуулсан. Хэрэглэгчийн эрх үүрэг, хүний эрхийг зөрчсөн гэмт хэргийн агуулга бүхий контенттой тэмцэх тогтолцоог тогтоож өглөө.

Олон нийтийн сүлжээний үйлчилгээ үзүүлж байгаа этгээд гэж хэнийг хэлэх вэ? Ямар эрх үүрэгтэй байх вэ? Зөрчилтэй контенттой холбогдуулан хэрэглэгчээс ирсэн гомдол мэдээллийг шийдвэрлэх, хэрэв Монгол Улсаас бүртгэлтэй 300000 ба түүнээс дээш тооны

хэрэглэгчтэй бол төлөөлөгчийн газар нээж ажиллуулах, хэрэглэгчийг баталгаатай утасны дугаар, цахим шуудангийн хаягаар баталгаажуулан бүртгэх, зөрчилтэй контентын талаарх олон нийттэй харилцах нэгжийн хүсэлт, шийдвэрийг хүлээн авч 7 хоногийн дотор хянан шийдвэрлэх үүрэгтэй болохыг тусгалаа. Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах нь төр дангаар хийж хүчрэх ажил биш ээ.

Тиймээс технологийн салбарын мэргэжлийн шинжээч, хүний эрхийн хамгаалагчид, судлаачид, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн мэргэжлийн холбоод, төрийн бус байгууллагууд, ХЭҮК-ын идэвхтэй оролцох өргөн бололцоог хуульчлан баталгаажууллаа.

Зөрчилтэй контентуудыг хянан шийдвэрлэх олон нийтийн сүлжээний үйлчилгээ эрхлэгчидтэй хамтран ажиллах нэгж байна. Хүний эрхийг зөрчсөн гэмт хэргийн шинжтэй контентыг 24 цагаар тасралтгүй илрүүлж оношлон тодорхойлж, нэн яаралтай горимоор сүлжээ эрхлэгчид нотлон мэдээлэл өгөх үүрэгтэй ажиллана. Уг нэгжийг улсын төсөвт нэг ч төгрөгийн нэмэлт зардал гаргахгүйгээр Кибер халдлага, зөрчилтэй тэмцэх нийтийн төвийн бүтцэд багтаан байгуулж ажиллуулахаар хуулийн төслийг боловсрууллаа. Засгийн газрын яамд, холбогдох байгууллагуудаас саналыг авч хуулийн төсөл боловсруулах ажилд оролцоог нь хангаж ажилласан болно оо.

Түүнчлэн хувь хүний хуулиар тогтоосон алдар нэрийг хүндэтгэх зарчмыг бэхжүүлэх үүднээс Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд хүний хувийн мэдээллийг хуулийн дагуу олон нийтэд хүргэхдээ зөвхөн мэдээллийн эзэнд нь мэдэгдэл хүргэх зарчмыг баримталж нийтийн албан тушаалтан, төрийн байгууллага, хувь хүний мэдээлэлд хүндэтгэлтэй хандах, ямарваа байдлаар олон нийтийн сүлжээнд

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

дэлгэдэг зохисгүй байдлыг энэ хуулиар бүрмөсөн хориглоно оо.

Үүний эхлэл болгож Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг өргөн барьж байгаа бөгөөд удаа дараа татварын зөрчил гаргасан хүний хувьд тухайн хүнд нь мэдэгдэл хүргэхгүйгээр олон нийтэд мэдээлдэг зохицуулалт байсныг энэхүү хуулийн төсөлд өөрчилж зохих зохицуулалтыг тусгалаа. Цахим шилжилтийг эрчимжүүлэхэд төрийн байгууллагуудын мэдээллийн сангийн зөрүүтэй байдал, давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгаж, иргэдийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хамгаалах нь туйлын чухал ач холбогдолтойг онцолж, төрийн цахим үйлчилгээг зохицуулахтай холбоотой хуулийн давхардал, хийдлийг арилгах 139 хуулийн нэмэлт өөрчлөлт, дүрэм журам, дата мэдээллийн түгжрэлийг тайлахаар Монгол Улсын Засгийн газар, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яам ажиллаж байна.

Энэхүү хуулийн төслийг дэмжиж өгөхийг та бүхнээс хүсье ээ. Баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Төслийн талаарх Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Нанзадын Наранбаатар танилцуулъя. Наранбаатар гишүүнийг индэрт урьж байна.

Н.Наранбаатар: Улсын Их Хурлын Дэд дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Засгийн газраас Улсын Их Хурлаар нэн яаралтай хэлэлцүүлэхээр 2023 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төсөл төслүүдийн үзэл баримтлалыг хэлэлцэх эсэх асуудлыг Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороо 2013 оны 1 дүгээр сарын 19-ний өдрийн хуралдаанаараа хэлэлцлээ.

Байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүд хуулийн төсөлтэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлээгүй бөгөөд гишүүдийн олонх дээрх хуулийн төслийн үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжиж Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх нь зүйтэй гэж үзсэн болно оо.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Олон нийтийн сүлжээнд Хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн Харилцаа холбооны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Кибер аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийн үзэл баримтлалыг хэлэлцэх эсэх талаарх Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг хүсье.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Наранбаатар гишүүнд баярлалаа.

Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан чуулганы нэгдсэн хуралдаанд оролцож байгаа албан тушаалтнуудыг танилцуулъя.

Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд Ням-Осорын Учрал, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын зөвлөх Сүхээгийн Тэнгис, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны яамны Хяналт шинжилгээ, үнэлгээ дотоод аудитын газрын дарга Хаш-Эрдэнийн Сүрэнхорол, ХЭҮК-ын дарга Жаргалсайханы Хунан, ХЭҮК-ын гишүүн Ганбатын Нарантуяа нар оролцож байна.

Хууль санаачлагчийн илтгэл болон Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна

уу? Алга байна. Сандаг-Очир гишүүнээр тасаллаа. Баатарбилиг гишүүн асуултаа асууя.

Ё.Баатарбилэг: Хууль их зөв хууль орж ирж байна гэж харж байна л даа. Дэмжмээр байна. Цахим орчинд хүний эрхийн асуудал бол маш олон жил яригдсан нэлээн урхагтай. Ийм асуудал болчихоод байгаа шүү дээ. Цахим орчинд Монголчууд бие биеийгээ гүтгэдэг, бие биеийгээ хэл амаар доромжилдог. Хувь, хувьсгалын янз бүрийн асуудлуудаар хувийн болон янз бүрийн нууцын хууль зөрчсөн ийм мэдээлэл постууд түгээдэг. Тэрэндээ ямар ч хариуцлага хүлээдэггүй. Тэр дотроо энэ цахим орчин дахь хүүхдийн эрхийн асуудлууд бол маш их зөрчигдөж байгаа. Томчуудын буруугаас болоод ажилтан албан тушаалтнуудын буруугаас болж хүүхдүүд хохирдог. Гэр бүлийн асуудлаас болоод хүүхдүүд хохирдог. Энэ болгон дээр хүүхдийн эрхүүд байнга зөрчигдөж байдаг. Энийг нь зохицуулсан зохицуулалт өнөөдөр байхгүй байна л даа. Зүгээр энэ хуулийг хуулийн төслийг Засгийн газраас өчигдөр өргөн бариад өнөөдөр яаралтай горимоор шууд оруулж ирж байгаад нь би жаахан эмзэглэж байна. Яагаад гэхээр Учрал сайдаа энэ хуулийн төсөлтэй чинь бид нар танилцаагүй байна.

Дөнгөж өчигдөр өргөн барьсан тэгээд ингээд ийм яаралтай гээд ийм чухал хуулийн төслийг ийм яаралтай гээд цаг хугацааны хайчинд оруулж ирээд л ингээд л Улсын Их Хурал руу Засгийн газраас ийм чухал чухал хуулиудыг цаг хугацааны хайчинд оруулж ингэж орж ирдгийг болиоч л гээд байгаа юм шүү дээ. Бид нар энэ хууль дээр чинь тодорхой танилцуулгуудыг нь аваад тодорхой судлаад энэ өнөөдөр чинь хэлэлцэх эсэхийг нь шийдэх гэж байна шүү дээ. Тэгээд яг хэлэлцэхэд ажлын хэсэг байгуулах дээрээ ийм юман дээр анхаараарай.

Энэ дотор нэг ийм юм байна. Энэ нь зөв байна, буруу байна. Миний бодлоор

бол ийм байна гээд Их Хурал, Их Хурлын гишүүд чинь байр сууриа илэрхийлээд Их Хурлаас тодорхой санаа оноонууд гаргаад ингээд явдаг. Энэ энэ юм байхгүй л энэ хууль дээр бол байхгүй л болж байна. Засгийн газар өргөн барьж байгаа сайд бол бүх бүгдийг нь бол өөрсдийнхөөрөө хамгийн сайнаар хийгээд л орж ирж байгаа. Тэр бол ойлгомжтой. Нэгэнт ингээд орж ирээд хэлэлцэх эсэхийг шийдэх гээд, ингэж байгаа учраас энийг бол дэмжээд явах байх. Тэгэхээр энэ өмнө нь Хүний эрхийг хамгаалах хууль өнгөрсөн жилийн өмнө байхаа батлагдсан байгаа байх.

Нэгдүгээрт, энэ хуультай Концепцын хувьд ямархуу байгаа юм. Энэ ХЭҮК-ын ажлын хэсгээс энэ дээр хариулт өгнө биз. Тэрийгээ бол нэлээн дотор нь детальчилж, задалж хүүхдийн эрх цахим орчин дахь энэ тэр гээд яаж байгаа болов уу.

Хоёрдугаарт, энэ сошиал орчин дахь энэ Цахим хөгжлийн яамныхан байгаа юм чинь сошиал орчин дахь энэ акаунтынхаа асуудлыг нэг мөсөн цэгцэлчхэж болохгүй байгаа юм уу. Одоо ерөөсөө энэ нэг нэрээ нуусан хуурамч ийм акаунтнуудаас л бие биеийгээ гүтгэдэг, доромжилдог, бие биеийнхээ эрхэнд халддаг ийм л юм яваад байгаа шүү дээ. Нэг хүн нэг акаунт гэдэг юм уу өөрийнхөө нэртэй тэр акаунтаас юугаа постлох нь тэр хүний эрх гээд. Тэгэхдээ ийм ийм зүйлс ингэх юм бол ингээд бусдын эрхэнд халдах юм бол ийм хууль бус юм сурталчлах юм бол ингэж буруу мэдээлэл түгээх юм бол хүн гүтгэх юм бол ийм ийм хариуцлагатай гэдэг юмаа хуульчилж өгөөд нэг хүн нэг акаунт Монгол Улсад бараг хүн амынхаа тооноос илүү олон энэ фэйсбүүкийн хэрэглэгчийн тоо болчихсон гээ биздээ. Нялх бүр өлгийтэйгүүд нь ороод хэдэн хэрэглэгч байдаг вэ фэйсбүүк дээр жишээлэхэд. Тэгээд энийгээ энэ хуулийн хүрээнд цэгцлэх юм уу, ер нь танайх цэгцлэх юм уу? Тэгээд л наад акаунт болгон чинь эзэнтэй болчих юм бол бүх юм тодорхой шүү дээ. Хүн

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

өөрийнхөө тэр нэр устай юмнаасаа юугаа постлох нь тэр. Хүний эрх байлаа гэхэд тэрүүгээр нь эргээд тэр хүний хүндээ хариуцлага тооцох юм нь хууль эрх зүйн орчин нь байж байдаг. Үндсэндээ дандаа ийм хуурамч акаунтын араас твиттер дээр, фэйсбүүк дээр балиар юмнууд явсаар байгаад өнөөдрийг хүргэчихлээ л дээ. Тэгэхээр үүн дээр сайд ямархуу байр суурьтай байгаа юм.

Л.Мөнхбаатар: Баатарбилэг гишүүний асуултад хэн хариулах вэ.

Учрал сайд хариулъя.

Н.Учрал: Баатарбилэг гишүүний асуултад хариулъя. Энэ 2017 онд Бямбацогт сайд Хууль зүйн сайдаар томилогдоод л энэ хуулийг боловсруулаад Засгийн газраас санал авах гээд эхэлсэн. Тухайн үед хэд хэдэн Их Хурлын гишүүн энэ хуулийн төслийг санаачилж байсан.

Ер нь бол бараг 10 гаруй хуулийн төсөл байгаа. Манай яам бол энэ бүх хуулийн төслүүдийг авч танилцаад өнгөрсөн хугацаанд ажилласан. Их Хурлын гишүүд ч гэсэн Их Хурлын дэд дарга Одонтуяа гишүүний ч хууль байна. Өнгөрсөн хугацаанд өнгөрсөн парламентын үед хүүхдийг тэдгээрийн хүмүүжилд төлөвшилд сөрөг нөлөө үзүүлэхүйц мэдээллээс хамгаалах хууль гээд л байна. Цахим орчин дахь хүүхэд хамгааллын хууль гээд л маш олон хуулийн төслүүдийг боловсруулсан.

Ингээд 17 оноос хойш энэ чинь бараг 5, 6 жил өнгөрчихлөө. Гэтэл зөвхөн өнгөрсөн онд гэхэд садар самуунд хүүхдийг уруу татах гэмт хэрэг 18.5-аар өсчихсөн. Цахим залилан бол ерөөсөө бүтэн нэг улиралд 2 дахин өсөж байгаа. Цахимаар залилах гэмт хэрэг. Энэ бол ноцтой тоо. Тэгэхдээ энэ чинь шүүхээр шийдвэрлэгдэж байгаа байдлууд болохоос биш шийдвэрлээгүй процесс бол маш их. Тэгээд хууль хяналтын байгууллагууд өөрсдөө шалгая гэхээр зөрчилтэй контентыг ялгахад төвөгтэй

байдалтай байна. Өмнөх ажлаа барахгүй байна гээд байдаг. Тэгээд цаг хугацааны явцад нөгөө гэмт хэргийн учиг нь бүр ингээд үргэлжлээд л яваад байдаг. Тийм учраас энэ хууль бол үнэхээр цаг хугацааны хайчинд байгаа юм.

Тэгэхээр энэ Их Хурлын түүхэн үүрэг байх гэж бодож байна. Ирээдүйгээ хамгаалахад олон нийтийн сүлжээнд хүүхдийн эрх, хүний эрхийг хамгаалахад. Тэгэхдээ энэ хууль бол энэ зөрчилтэй контентууд гээд ангилсан 6.1.1-6.1.11 энэ бол зөрчилтэй контент гэж үзнэ. Тэгэхдээ зөрчилтэй контентыг гаргаснаараа ямар нэгэн шүүхийн шийдвэр шиг шийдвэр гаргах тийм эрх бүхий байгууллага ч байхгүй. Гол нь контентууд дээр нь ажиллаад энэ зөрчилтэй контент гэж үзсэн бол фэйсбүүкч буюу олон нийтийн сүлжээ эрхлэгч рүү явуулна. Хууль хяналтын байгууллага руу явуулна хууль бол тэр эрүү Зөрчлийнхөө хуулиар шийдвэрлэнэ. Нөгөө фэйсбүүкийн үйлчилгээ эрхлэгч байгууллага, бусад тэр үйлчилгээ эрхлэгч байгууллага бол шаардлагатай бол түр түдгэлзүүлээд л арга хэмжээгээ авна. Фэйсбүүк компаниас бид нар статистик авахад нэг жилд 1.8 тэрбум хуурамч акаунт устгасан байгаа. Хийм л оюун ухаан ажиллуулаад. Арга нь нарийссан гэдэг шиг дүр зүсээ хувилгаад амьд хүн шиг янз бүрийн истори хийж амилуулдаг. Фэйсбүүк хөгжүүлэгч нар хүртэл бий болчихсон.

Тэгэхээр энэ хууль бол улс төрчдийг хамгаалах хууль биш. Энэ бол монголын ирээдүйг хамгаалах, хүний эрхийг хамгаалах хууль гэж бодож байгаа. Тийм учраас энэ хуулийг дагалдуулаад ямар нэгэн Эрүү, Зөрчлийн хууль, хэвлэлийн эрх чөлөөний хууль ямар нэгэн хууль ороогүй. Энэ бол зөрчилтэй контентын арга хэмжээ авах, Монгол Улс үйлчилгээ үзүүлэгчтэй харилцах нэг сувагтай болох ийм зохицуулалтыг хийж байгаа хуулиа. Тэгэхээр илүү гадаад харилцааны чиглэл буюу хууль батлуулсны дараа манай дотоодын хууль тогтоомжийг мөрдөөч гэж олон нийтийн

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

үйлчилгээ эрхлэгч нар хамтран ажиллах гэж байгаа юм. Ажлын хэсгээс тэр саяын тайлбар.

Л.Мөнхбаатар: Ажлын хэсгээс Ёндонпэрэнлэйн Баатарбилэг гишүүний асуултад нэмж хариулья. Энэ ажлын хэсгийн 83 дугаар микрофоныг өгье. Нэр албан тушаалаа танилцуулаад, асуултад хариулаарай.

С.Тэнгис: Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын зөвлөх Тэнгис байна. Баатарбилэг гишүүний асуусан 2 дахь асуултад тодруулга өгье. Хуурамч хаягийн асуудал бол дэлхий даяар л асуудал болчихсон. Олон нийтийн бүх сүлжээнд хуурамч хаягийн асуудлыг бол үнэндээ дэлхий даяараа л тасралтгүй байнгын тэмцэж хаасаар байгаа. Фэйсбүүкийн өөрийнх нь рефорт олон нийтэд ил байдаг. transparency.face, Датаком гээд. Энэ дээр бол зөвхөн 2022 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 1.5 тэрбум хуурамч хаягийг зөвхөн фэйсбүүк өөрөө хаасан. Тэгэхээр энэ бол тасралтгүй явагддаг ажиллагаа. Нөгөө талаасаа фэйсбүүкийн өөрийнх нь бас баримталдаг зарчим бол бас нэг тодорхой хэмжээгээр хүнийг нөгөө тодорхойлох боломжгүй байдлаар бас тэгж яахыг бас ингээд өөрөө бодлогоор бас зөвшөөрөөд байгаа юм.

Тэгэхдээ мэдээж хуурамч хаягаар янз бүрийн зохисгүй агуулга, контент гарах юм бол фэйсбүүк бусад бодлогоороо бол энэ контентыг бол хаах, хязгаарлах, хэрэглэгчээс нь рефорт авах. Холбогдох Ногоон сувгийн үйлчилгээ эрхлэгч байгууллагууд бас хүсэлтийг нь авч шийдвэрлэдэг. Тэр процессыг бол энэ хуульд бол албан ёсоор хуульчилж өгч байгаа. Нөгөө талаасаа Монгол Улсын хувьд бол бид нар хэрэглэгчийн үйлчилгээ дээр хэрэглэгчийг утасны дугаар болон эсвэл цахим шуудангийн хаягаар нь баталгаажуулан бүртгэх гэдэг бас тийм үүргийг бас хүлээлгэж байгаа юм.

Л.Мөнхбаатар: Баатарбилэг гишүүний асуултад ХЭҮК-ын дарга

Хунан хариулья. Ажлын хэсгийн 82 дугаар микрофоны өгье.

Ж.Хунан: Та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг дэвшүүлье.

Тэгээд Баатарбилэг гишүүний асуултад хариулья.

Энэ цахим сүлжээнд Хүний эрхийг хамгаалах тухай хууль маань бол Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуультай бол давхардсан зүйл бол байхгүй байгаа. Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль бол хүний эрх хамгаалах үйл ажиллагаа явуулж байгаа иргэнийг хамгаалах ийм асуудлыг зохицуулж байгаа ийм хууль байгаа.

Олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах хэрэгцээ шаардлага байгаа юу гэвэл байгаа. Хүний эрхийн маш олон зөрчил олон нийтийн сүлжээнд гарч байна. Олон нийтийн сүлжээг ашиглаж бол хийгдэж байгаа. Энэ дээр бол яах аргагүй зохих арга хэмжээг авах. Ийм хэрэгцээ шаардлага бол байгаа. Энэ хуулийн хувьд бол энэ олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн хувьд бол ХЭҮК бол нэг дэх өдөр энэ хуулийн төслийг бол хүлээж авсан байгаа. Энэ маань бол бас хангалттай хугацаа бол биш.

Тийм учраас бол энийг бол бас илүү нарийн шинжилж судлах ийм шаардлага байгаа. Ингэсний ард бол албан ёсоор байр суурь саналыг өгөх нь зүйтэй юм. Тэгэхдээ одоо энэ хуулийн төсөлтэй танилцаад анхаарал татсан бол хэд хэдэн асуудал байгааг бол хэлэх нь зүйтэй байх. Нэгт гэвэл энэ Хүний эрхийг мэдээж хэрэг хангах хамгаалах энэ чиг үүргийг бол энэ холбогдох байгууллагууд бодит амьдрал дээр хэрэгжүүлэхээс гадна цахим орчинд нь бол бас хамаарч байгаа гэж ойлгоно оо. Тэгэхээр бол тусдаа бас яг хууль гаргаснаараа энэ цахим орчин дахь энэ хүний эрхийг хамгаалах чиг үүрэг нь бол баталгаажна бэхэжнэ гэдэг нь бол бас эргэлзээтэй асуудал.

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

Тийм учраас энэ хуулийн хэрэгцээ шаардлагыг бол бас дахиж харах хэрэгтэй. Нарийн судалгаа, шинжилгээнд бол үндэслэх хэрэгтэй.

Дээрээс нь энийг дагаж гарч байгаа хуулиудыг бол бас нарийн үзэх ийм шаардлага байгаа. Тэгэхгүй бол хүний үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө бол хумигдах боогдох, дээрээс нь хүний хувийн мэдээлэл бас алдагдах ийм эрсдэлийг дагуулсан энэ хуулийн нэмэлт, өөрчлөлт явж байгаа гэдгийг бас хэлье ээ.

Л.Мөнхбаатар: Улсын Их Хурлын гишүүн Ёндонпэрэнлэйн Баатарбилэг гишүүн тодруулж асууя.

Ё.Баатарбилэг: Тэгэхээр одоо өнөөдөр ингээд хэлэлцэх эсэх асуудал шийдэгдээд ажлын хэсэг гараад Их Хурал дээр нэлээн сайн ажиллах байх гэж би ойлгож байгаа шүү дээ. Саяын хүн шиг нөгөө анхны хэлэлцүүлгээр ингээд яаралтай горим энэ тэрээр батлаад ингээд явна гэвэл буруудна. Хүний эрхийн комиссынхон хүртэл ярьж байна. Дотор нь анхаарах асуудлууд байна гэж. Тэгээд сайд өөрөө хэллээ. Цахим орчин дахь энэ зөрчилтэй асуудал контент зөрчилтэй энэ юмнууд дээр бол нэлээн анхаарч байх тийм хууль юм байгаа юм.

Тэгэхээр ерөөсөө энэ зөрчлийн чинь уг урхаг нь нөгөө л хуурамч акаунтын асуудал байхгүй юу. Тэгэхээр одоо ерөөсөө энэ Засгийн газраас нэгэнт энэ хариуцсан яам байгаа юм чинь энэ хуурамч акаунт хуурамч гишүүн болгонтой энэ бодитоор нь яаж тэмцэж үр дүнд хүрэх вэ гэдэг рүү л гол анхаарлаа хандуулаад явах шаардлагатай байгаад байгаа юм л даа. Миний ойлгож байгаагаар Герман болон Европын зарим орнууд нэлээн сайн хуультай болчихсон юм гэнэ лээ. Ер нь хуурамч акаунтны асуудлыг нэлээн чангатгасан гэх зэргээр энэ хуурамч акаунтыг л нэг цэгцлэх ёстой.

Л.Мөнхбаатар: Баатарбилэг гишүүний тодруулгад нэмж хариулъя. Учрал сайд хариулъя.

Н.Учрал: Баатарбилэг гишүүний асуултад хариулъя.

Анхааралтай ажигласаар ажлын хэсэг ажилласаар яг 6 жилийн нүүр үзлээ. Тэгэхээр анхааралтай ажиглах ажлын хэсэг ажиллах хугацаа бол шаардлагагүй байх. Одоо бол хуулиа л баталбал батлах ёстой. Үгүй бол 7975 хэргээс яах вэ тэр бол Их Хурал яриад шийднэ. Зүгээр би саналаа л хэлж байна. 7975 хэргийн бүртгэлт хийгдсэнээс 4552 нь л шийдэгдсэн байгаа байхгүй юу одоо. Тэгээд одоо яг нөхцөл байдлыг би хэлье л дээ. Жишээ нь яг хуурамч акаунт гэмт хэрэгтэй холбогдуулаад мэдээлэл явууллаа гэхэд жишээ нь Харилцаа холбооны зохицуулах хороо нэг хэлтсийн дарга мэйл бичдэг. Харилцаа холбооны зохицуулах хороо нэг мэйл бичдэг юм байна. Цагдаа нэг мэйл бичдэг юм байна. Ингээд Хууль зүйн яам нэг мэйл бичдэг юм байна. ХЭҮК нэг мэйл бичдэг юм байна. Дахиад нөгөө олон улсын факт чек, мек гээд байгууллагууд бичдэг юм байна. Тэгэнгүүт Фэйсбүүкийн тэр албан ёсны төлөөлөгч нартай уулзахаар яг хэнтэй харилцах юм бэ? Бид мэдэхгүй байна гээд гэдгээ хэлдэг. Тэгэхээр суугаа эхэлж ямар ч гэсэн ойлгомжтой болгоод манай дотоодын хуулиараа та нар баталгаажсан мэйл утасны дугаараараа хийж өгөөч гэдгийг хүсэлт тавих нэг асуудал байгаа юм.

Дээрээс нь Төлөөлөгчийн газраа байгууллаа гээд дотоодын хуультай болчихсон гэдгээ үүний дараа хүсэлт тавих нэг ажил бол байгаа. Ингээд Төлөөлөгчийн газраараа дамжуулаад албан ёсны сувгаараа дамжуулаад энэ хуурамч акаунт, зөрчилтэй контентууд дээр ажиллаж ингээд илүү нэг жоохон хурдан хугацаанд ажиллахгүй бол болохгүй байна гэдэг утгаараа л нөгөө өнгөрсөн хугацаанд 6 жил ажилласан хуулиудыг нийлүүлээд сайн ажиллаад л

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

ингээд л нэг боломжоороо л өргөн барьсан. Тэгээд Их Хурлаараа л мэдээж шийднэ л дээ.

Ер нь бол их л цаг хугацааны хувьд бас давчуу байсан шүү. Бас яаралтай ажиллах ёстой байх л гэж бодож байна.

Л.Мөнхбаатар: Баатарбилэг гишүүн тодруулах юм уу? Баатарбилэг гишүүн тодруулж асууя 1 минут.

Ё.Баатарбилэг: Үгүй ээ. Би энэ хуулийн төслийг батлах нь зүйтэй л гэж байгаа юм. Хэлэлцэхийг дэмжиж байгаа. Их Хурал дээр дөнгөж орж ирж байгаа учраас Их Хурал дээр энэ орж ирж байгаа хуулийн төслийг тал талаас нь маш сайн ярих ёстой юм байна шүү. Сая ХЭҮК-ынхон хүртэл нэг дэх өдөр авсан дотор нь хэд хэдэн анхаарах асуудлууд байна гээд ярьж байгаа учраас энэ хуулийн төслийг Их Хурлаар батлан гартал Их Хурал дээр бол ажлын хэсэг байгуулагдах байх. Нэлээн тал талаас нь сайн ярих байх гэдэг агуулгаар энийг бол нэлээн сайн ярих ёстой шүү гэж ийм агуулгаар хэлсэн. Сайд болохоор 6, 7 жил ажилласан. Ер нь бол хангалттай ажиллачихсан бид нар бол ер нь. Тэгээд Их Хурал хурдан баталж өг гэдэг маягаар. Ингэж ярих юм бол наадах чинь бол асуудал. Ямар хууль орж ирчхээд бид нарыг хүчиндэж шахаад байгаа юм. Юу гэсэн үг юм. Их Хурал бүрэн эрхийнхээ хүрээнд тэгээд л баталбал батлаад л явна шүү дээ. Тэрнээс бид нар 6 жил ажиллачихсан хангалттай зүгээр Их Хурал дуугүй батал гэж ингэж ярьж байгаа ямар ёс зүй, зарчим байна аа? Сайдад өөрт нь.

Л.Мөнхбаатар: Энэ олон нийтийн сүлжээнд Хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төслийг боловсруулах хэлэлцүүлэх мөн энэ хууль батлагдан гарсны дараа хэрэгжилтэд хяналт тавих нэг чухал байгууллага бол энэ Харилцаа холбооны зохицуулах хороо байгаа. Энэ Харилцаа холбооны зохицуулах хорооноос хүн байгаа юу? Ажлын хэсэгт нэмж дуудаж оролцуулаарай. Учрал сайд

Дараагийн хэлэлцүүлэг болон энэ Байнгын хороодоор хэлэлцэх үед Харилцаа холбооны зохицуулах хорооны холбогдох албан тушаалтнуудыг байлцуулна шүү.

Цэндийн Мөнх-Оргил гишүүн асуулт асууя.

Ц.Мөнх-Оргил: Баярлалаа. Ийм хууль батлагдах ёстой.

Тэгэхдээ ингэж шуурахгүй ээ, Учрал гишүүн ээ. 18-ны үдээс хойш өргөн бариад 19-ний өглөө Байнгын хороогоор хэлэлцүүлээд 19-ний үдээс хойш нэгдсэн хуралдаанаар оруулаад тэгээд 20-ны өдөр энэ хууль батлуулна гэж зарчимгүй юм ярихгүй шүү. 6 жил Засгийн газар ажилласан байж болно оо. Тэгэхдээ хууль баталдаг байгууллага чинь энэ Их Хурал сууж байна. Их хурал сууж байна. Их Хурлын гишүүдэд өргөн барьсныг хурдан батал, цаана чинь гэмт хэрэг болохоо байлаа. Та нар ер нь Засгийн газрын өргөн барьсныг л батлах ажилгүй гэсэн маягтай юм яриад даналзаад суугаад байж таарахгүй шүү. Хөл нь хаана байгаа юм. Толгой нь хаана байгаа юм. Учир начраа олмоор байна шүү. Их Хурал гэж энэ тусдаа байгууллага байна. Засгийн газар тусдаа байгууллага байна. Институт хоорондынхоо харилцааны онцлогийг хуулиар олгогдсон эрхийнхээ ялгааг сайн гаргаарай, нэгдүгээрт.

Хоёрдугаарт хэлэлцэх эсэхийг нь дэмжлээ өнөөдөр гэж бодоход. Ажлын хэсэг гараад хүний эрхийн комиссынхныг оруулаад зохицуулах хорооныхныг дуудаад хуулийн төсөл өргөн барьсан гишүүдийг бүгдийг нь оролцуулаад хаврын чуулганаар энэ хуулийг батлах хэрэгтэй.

Тэрнээс биш 24 цагийн дотор ийм нийгмийн харилцааны өргөн утгатай олон үр дагавартай. Учир начиртай хуулийг Засгийн газар 6 жил бид нар хэлэлцчихсэн юм та нар батал гэдэг шахалтаар баталж болохгүй ээ.

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

Гуравдугаарт, миний бодлоор бол Засгийн газар энэ хуулийг өргөн барихдаа Учрал сайд биш Нямбаатар сайд өргөн барих ёстой юмаа. Яагаад гэвэл явсаар байгаад энэ хүний эрхийн асуудал ярьж байгаа байхгүй юу. Эрх зүйн асуудал ярьж байгаа юм. Тэрнээс техник технологийн асуудал энд ерөөсөө яригдаагүй. Хэнд ямар эрх өгөх юм. Хэний эрхийг яаж хасах юм. Хэн ямар эрх үүрэгтэй байх юм. Хууль хяналтын байгууллага тэр кибер аюулгүй байдлын байгууллага чинь юу хийх юм гэдэг чинь дандаа хүний эрхийн асуудлууд явж байгаа байхгүй юу.

Дөрөвдүгээрт гишүүдээ энэ ийм асуудал байгаа юм. Цахим сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах асуудал маш чухал. Тэрийг бид нар бүгд ойлгож байна, гэмт хэрэг үйлдэгдээд байна тэрийг таслан зогсоох ёстой. Тэгэхдээ нөгөө талдаа энэ чинь хүн үзэл бодолтой байх, үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, үгээ хэлэх, хэвлэн нийтлэх хүний үндсэн эрх гээд Үндсэн хуулийн 16.16-д чинь заачихсан байгаа байхгүй юу. Энэ хоёрын тэнцвэрийг олох асуудал байхгүй юу даа. Тэнцвэрийг нь балансжуулах асуудал. Энийг олно гэдэг чинь өөрөө маш их нарийн одоо зөвхөн кибер аюулгүй байдлын асуудал яриад технологийн аргаар шийдээд, эсвэл 300000 хэрэглэгчтэй болчихвол төлөөлөгчийн газар нь Монгол Улсад байгуулаад явчихдаг асуудал биш ээ. Таны сая яриад байгаа юм Учрал гишүүнээ Засгийн газар зохион байгуулаад хийхэд бүр шаардлагатай бол Засгийн газрынхаа шийдвэрээр шийдчихээр асуудлууд байгаа байхгүй юу. Тэрийг заавал ч үгүй хууль байж байж л ийм ажил бид нар хийнэ гэж ярих чинь бас учир дутагдалтай байна.

Тийм учраас хэлэлцье, хэлэлцэх эсэхийг нь дэмжье. Ажлын хэсгээ байгуулъя. Хаврын чуулганаар яаравчлан баталъя, шуурахгүйгээр. Баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Мөнх-Оргил гишүүний асуултад Учрал сайд хариулъя.

Н.Учрал: Мөнх-Оргил гишүүний асуултад хариулъя.

Тэгээд би яах вэ өнгөрсөн хугацаанд олон хууль байсан. Тэгээд хооронд нь харьцуулаад бас нэлээн судалгаа хийж байгаад оруулж ирлээ. Тэгээд та бүхэн мэдээж Их Хурал дээр ажлын хэсэг байгуулаад тэгээд хэлэлцээд зохих журмынхаа дагуу бол шийднэ. Мэдээж Их Хурлын эрх. Зүгээр өнгөрсөн хугацаанд бол бид нар бас нөгөө боловсруулж яг өргөн барихад бол маш их цаг хугацаа бас алдсан байна гэдгийг л өнөөдрийн энэ цахим орчинд үйлдэгдэж байгаа гэмт хэргүүдийн статистикаас хараад байгаа юм л даа. Тэгэхээр цаг хугацааны хувьд бол бас аль аль талдаа хурдан ажиллаж батлах нь бол нийгмийн хэрэгцээ шаардлага мөн байна гэвэл мөн байна гэдгийг бас та бүхэн бас анхаарч үзсэн биз дээ гэж хэлмээр байна.

Тэр зөрчилтэй контентууд дээр бол ямар нэгэн хүний үгээ хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрхэнд бол халдах ямар нэгэн зохицуулалтыг огт хийгээгүй. Та бүхэн бас энэ хуулийн төсөлтэй танилцвал яг 6.1.1-6.1.12 хүртэлх яг тодорхой заалтуудыг бол оруулсан. Жишээ нь шууд цахим сүлжээ ашиглан залилсан бол хүүхдийн бие махбодь, оюун санаа ёс суртахуунд сөрөг нөлөө үзүүлж дарамт үзүүлсэн, хүчирхийлэл, садар самууныг уриалсан, сурталчилсан мансуурах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хэрэглээг уриалсан экстермист үйл ажиллагаа явуулах үндэсний эв нэгдлийг бусниулахад саад учруулж турхирсан, уриалсан цахим гадуурхал бий болгосон, оюуны өмчийн эрхийн зөрчилтэй бол гэмт хэрэг зөрчлийг үйлдлийг нарийвчлан зааварчилж эсвэл гэмт хэрэг зөрчил үйлдэхийг өдөөн турхирсан ч гэдэг юм уу. Ингээд шууд заачихсан.

Тэгэхээр яг эд нар л бол зөрчилтэй контент. Тэрнээс биш эрүүгийнхээ нөгөө Зөрчлийнхөө хуулиараа гэмт хэргийн шинжтэй байх юм бол хууль хяналтын байгууллага өөрөө л шийдвэрлээд явна.

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

Энэ хууль гарснаараа бол зүгээр зөрчилтэй контент дээр нь мэргэжлийн шинжээч нар ажиллаад л энэ зөрчилтэй байна гээд эрх бүхий байгууллагад шилжүүлнэ. Тэгээд тэр байгууллага шийдвэрлэнэ, олон нийтийн үйлчилгээ үзүүлэгч нарт хүргэнэ.

Дээрээс нь энэ фэйсбүүк орчин дээр нөгөө редакцтай мөртөө үйл ажиллагаа явуулдаг хэвлэл мэдээллийн сайтууд жишээ нь албан ёсны пэйжтэй байдаг. Зарим нь болохоор нэг хоёрхон хүнтэй эсвэл хуурамч пэйжтэй олон дагагчтай. Тэгээд янз бүрийн мэдээлэл тавиад садар зам руу сурталчилсан ч юм уу ямар нэгэн нийгмийн эмх замбараагүй байдал, өдөөн турхирсан ч юм уу янз бүрийн юмыг аваачаад спонсорлоод ингээд түгээчихдэг. Энийг ялгая гэдгийг хэвлэл мэдээллийн байгууллагыг хүртэл хэлээд байгаа юм. Тийм учраас тэр рефайд гэдгийг энэ бол редакцтай ингээд рефайд албан ёсны пэйж юм. Энэний чинь ард хариуцах редакц нь байна гэдгийг ялгаж өг өө гэдгийг хэвлэл мэдээллийн байгууллагууд хүртэл хэлж байгаа юм.

Тэгэхээр энэ хууль бол хэвлэлийн эрх чөлөөнд ерөөсөө халдахгүй. Энэ бол ерөөсөө хэвлэл мэдээлэлтэй холбоо байхгүй. Дээрээс нь эрүү, зөрчлийн ч хууль биш. Монгол Улс нэг сувагтай болъё. Олон нийтийн үйлчилгээ үзүүлэгч нар үүгээрээ дамжаад редакцтай редакцгүйгээр хэвлэл мэдээлэлдээ хүртэл бид нар хүндэтгэлтэй хандъя.

Дээрээс нь төр иргэний мэдээллийг мэдэгдэл хүргэж зөвшөөрснөөр л олон нийтэд мэдээлэхгүй бол сүүлийн үед бол өнөөдөр жишээ нь нөгөө татварын хууль дээр татварын удаа дараа зөрчил.

Л.Мөнхбаатар: Нямбаатар сайд нэмж хариулъя.

Л.Мөнхбаатар: Баярлалаа. Сая бас гишүүдийн хэлж байгаа шүүмжлэлийг зөв гэж ойлгож байна аа? Тийм. Бид нар энэ өнгөрсөн жил цахимын багц хуулиа

батлаад ингээд цахим ямаа байгуулаад цахим эрх зүйн орчин дахь бид нар алдаатай цоорхой дутагдалтай талуудаа яг өнөөдөр ингээд тод харагдаж байгаа юм. Сая тэр юутай хүүхдийн мөнгөний олголттой холбоотой асуудлууд дээр дундын мэдээллийн санг хэрхэн хуваалцах вэ гэдэг асуудал хүртэл өнөөдөр бид нар техникийн хувьд том шийдлүүдээ хийж чадаагүй байна.

Бид нар өөрсдөө цахимтай харьцах харилцаан дээрээ бид нар бас өөрсдөө тодорхой зохицуулалтуудыг хийх зайлшгүй шаардлага байгаа юм. Тэгээд сая Учрал гишүүн чи сайд ч хэллээ. Мөнх-Оргил гишүүний хэлдэг түмэн зөв. Энэ дээр ямар нэгэн хүний үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх асуудлыг филтердэх тухай ойлголт огт байхгүй. Одоо Монгол Улсад нийт үйлдэгдэж байгаа гэмт хэргийн 33-аас дээш хувийг цахим орчинд үйлдэгдэж байна. Бэлгийн хүчирхийлэл, насанд хүрээгүй хүүхдүүдийг нөгөө сошиал бүлийтэх, цахим залилан, хуучин өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг нийт гэмт хэргийн 30-аас дээш хувийг эзэлдэг байсан бол өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг буюу хулгайн гэмт хэргийн урд талд нь цахим гэмт хэрэг орж ирж байгаа юм.

Цахим орчин дахь биеэ үнэлэлт, садар самууныг сурталчлах энэ асуудлуудыг бид нар цэгцэлж авахгүй бол болохгүй байгаа учраас цахим яам энэ харьяаллын дагуу энэ цахим орчинд Хүний эрхийг хамгаалах хуулийг Хууль зүй, дотоод хэргийн яаман дээр боловсрогдож байсан хуулийг шилжүүлж аваад тэгээд холбогдох байгууллагуудтай хамтраад дундаасаа ажлын хэсэг гараад ажилласан юм. Тийм учраас Мөнх-Оргил гишүүний Баатарбилэг гишүүний хэлж байгаа зөвөө. Бид нар Их Хурлын хууль тогтоох эрхэнд тулгалт хийх ямар ч Засгийн газарт эрх байхгүй.

Тийм учраас бид нар хүлээж аваад хэлэлцэх эсэхээ шийдээд хэдүүлээ богино хугацаанд ч гэсэн ажлын хэсэг гаргаад, ажиллаад, ХЭҮК-ынхоо гаргаж байгаа

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

саналуудыг оруулаад тэгээд энэ хуулиа баталъя гэдэг ийм л саналыг би гишүүддээ гаргах гэсэн юм. Мөнх-Оргил гишүүн ээ. Тэгэхээр энэ дээр та бүхэн маань бас эргэж хараач ээ. Бид нар бас 2 дугаар сард энэ социал платформуудын хамгийн том нь болох Фэйсбүүк группийн Ази Номхон далайн бүсийн удирдлагууд хуулийн баг, техникийн багтайгаа ирж. Ийм эрх зүйн орчин үүссэн тохиолдолд бид нар хамтарч ажиллахад бэлэн байна гэдгээ илэрхийлсэн. Бид нартай уулзаад явсан. Эргээд нөгөө дараагийнхаа багийг авчирч энэ цахим орчинд тодорхой хэмжээний ийм эрх зүйн эсрэг чиглэсэн үйлдлүүдийг хяная гэж байгаа юм.

Тэрнээс биш гишүүдийн эмзэглэж байгаа шиг үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, хэвлэн нийтлэх эрх чөлөөг ерөөсөө хонох тухай ойлголт нэг ч байхгүй ээ. Ер нь бол энэ нь өөрөө фэйсбүүк энэ твиттер бусад энэ платформууд бол өөрөө энэ ардчилал хүний эрхийн хамгийн том бас баталгаа гэдэг дээр санал нэг байгаа.

Л.Мөнхбаатар: Энхбаярын Батшугар гишүүн асуултаа асууя.

Э.Батшугар: Та бүхэнд энэ өдрийн мэнд хүргэе.

Энэ хуулийг дэмжиж байгаа юм. Үнэхээр цаг үеэ олсон хууль гэж бодож байна. Өнөөдөр бол техник технологи хөгжөөд маш хурдтай хөгжиж байна. Тэгээд үүнийг дагаад цахим гэмт хэрэг ч гэсэн яг адилхан бүр ч илүү хурдан хөгжиж байна. 2021 оны тоогоор бол нийт дэлхий даяар бол 7 триллион долларын цагийн гэмт хэрэг үйлдсэн байна. 7 триллион доллар гэдэг чинь бол нэг ёсны Герман болон Япон улсын нийт ДНБ-ийг нийлүүлсэнтэй адилхан тоо. Монголд бол яах вэ өнөөдрийн байдлаар бол 19 тэрбум төгрөг гэж ярьж байна. Энэ бол зүгээр л эхлэл шүү. Харин дан санхүүгийн гэмт хэргээс гадна садар самууг сурталчлах дээрээс нь нэмээд социал бүли хийх гэх мэтчилэн Гэмт хэрэг маш их гарч байгаа

юм. Энгийг бол ямар нэгэн байдлаар мөнгөөр хэмжих тийм зүйл байхгүй хэцүү.

Дээрээс нь нэмээд Монгол Улсын нийт идэвхтэй интернэтийн хэрэглэгч нь бол 70 хувьтай байна. Бүгдээрээ л дийлэнхээр мобайл банкийг ашиглаж байна. Энэ бол зүгээр л Монгол Улсад санхүүгийн гэмт хэрэгт өртөх эмзэг байдал нь харагдаад байгаа юм. Цахим санхүүгийн гэмт хэрэгт өртөх.

Дээрээс дан санхүү садар самуун өгөхгүй. Гадаадын тусгай албанууд бол энэ социал медиаг ашиглаж өөрсдийнхөө улс орныхоо үзэл бодлыг илэрхийлж янз янзын байдлаар бол нөлөөлдөг нь бол бас нууц биш ээ. Энэ бол гэмт хэрэг маш их явж байгаа. Дэлхий даяар өнөөдрийн хувьд? Мөн та бүхэн мэдэж байгаа бол Кембриж аналитик гээд компани байгаа байсан. 2018 онд татан буугдаад удирдлагууд нь бүгдээрээ шоронд орсон. Энэ компани Англид бүртгэлтэй компани бол ер шууд гадаад улсын сонгуульд мөнгөөр нөлөөлдөг компани байсан. Энэ бол олон улсын ардчилал, хүний эрх болон шууд сонгуульд нөлөөлдөг байдал нь бол гэмт хэрэг гэж дүгнэгдээд. Тэгээд удирдлага нь шоронд ороод удирдлагууд нь шоронд ороод компани татан буугдсан. Тэгэхээр бол энэ хууль яалт ч үгүй цаг үеэ олсон хууль гэж ярьж байгаа юм. Тэгэхээр 2 асуулт байна. Эхний асуулт нь бол 7.1.7-д зөрчилтэй контент илэрсэн үед 7 хоногийн дотор хянан шийдвэрлэнэ гэж байна. Энэ 7 хоногт чинь бас харьцангуй бага тоо. Их тоо биш шүү? Яагаад гэвэл олон фолловертой пэйж дээр бол тодорхой хэмжээний социал, булими гэх мэтчилэн контент гарангуут маш олон шэйр болон хүмүүс үзэж боломжтой. Тэгээд 7 хоногтоо энгийг нь засна гэдэг чинь бол хэдэн мянган хүн үзчихсэн юмыг чинь эргэж засахад бол бас ялангуяа хүний эрхэнд халдсан асуудал дээр бол маш эмзэг асуудал яригдаж байгаа юм. Наад захын гэхэд л бол яг бодит амьдралын кэйс ярья. манай нэг таньдаг хүний 10 жилийн охиныг ангийнх нь бүли

хийх гээд фэйсбүүк дээр зургийг нь тавиад энэ охин биеэ үнэлдэг охин гээд тавьчихаж байгаа юм. Тэгээд нөгөөдөх нь устгуулсаар байгаад маш олон хоног алдаад, тэгээд сургууль даяар эд буруу ойлголт үүсчхээд тэр охинд. Тэгээд тэр охин яах юм сургуулиа солихоос өөр аргагүй болсон. Яагаад гэвэл сургууль даяар хэчнээн засаж залруулсан мэдээлэл гаргасан ч гэсэн тэгээд л бүгдээрээ муу муухайгаар дуудагдаад шоглогдоод явчхаж байгаа юм. Үүн дээр нь асуулт асууя.

2 дахь асуулт бол ямар нэгэн асуудал гарвал урьдчилан сэргийлэх нь хамгийн чухал байдаг. Сошиал дээр байна уу, гэмт хэрэг байна уу, эрүүл мэнд байна уу гэх мэтчилэн. Тэгэхээр үүнтэй холбогдуулан яг буруу аль эсвэл садар самууг хүн гүтгэсэн хүний эрхэнд халдсан контент гаргахаа бас урьдчилан сэргийлэх нь хамгийн зүйтэй л дээ.

Тэгэхээр яалт ч үгүй үүнтэй холбогдон нөгөө нэг тролл ярих нь зөв. Тэгэхээр бид нар бол яг троллыг урьдчилан сэргийлээд болиулах, аль эсвэл нэг хүн дээр үүсгэсэн маш олон тийм нэр дээр үүссэн акаунтыг устгах тийм бололцоо боломж нь энэ хууль батлагдсанаар хир зэрэг амжилттай үйл ажиллагаанд гаргах вэ? Жишээлбэл би өөр дээрээ ярихад бол миний нэр дээр маш олон хуурамч акаунт твиттер дээр болоод фэйсбүүк дээр үүсгээд тэгээд хүн гүтгэсэн.

Л.Мөнхбаатар: Батсуурь гишүүний асуултад Учрал сайд хариулья.

Дараа нь Батшугар гишүүн тодруулаад асуучих. Учрал сайд хариулья.

Л.Мөнхбаатар: Батшугар гишүүний асуултад хариулья. Энэ 7.1.7 бол нөгөө зөрчилтэй контентын талаарх хүсэлтийг 7 хоногийн дотор хянан шийдвэрлэх нь бол үйлчилгээ эрхлэгчийн үүрэг. Тэгэхээр үйлчилгээ эрхлэгч гэдэг

бол бидний нэрлэж байгаагаар бол нөгөө фэйсбүүк, твиттер, инстаграмм гэдэг шиг олон нийтийн үйлчилгээ үзүүлэгч нар нэг ёсондоо бол 10.2 дээр болохоор тэр олон нийтийн харилцах нэгжийн 72 цагт хянан шийдвэрлэнэ. Монголд байгаа нэгж рүү нь явуулахад 72 цагт хянан шийдвэрлээд тэднийхээс тэр олон нийтийн сүлжээ үйлчилгээ эрхлэгч нар руугаа хүсэлтийг явуулаад хууль хяналтын байгууллага руу явуулаад тэр олон улсад итгэмжлэгдсэн пак чек шиг байгууллага руу ногоон суваг руу нь явуулаад. Нөгөө үйлчилгээ эрхлэгч буюу тэр олон улсад байгаа үйлчилгээ эрхлэгч байгууллагыг бид нар бас нөгөө үүрэгжүүлээд хуулиараа өгч байгаа учраас харилцаа хамтын ажиллагаагаа гэрээ хэлцэл хийж баталгаажуулахдаа тэр байгууллагаас явуулсан хүсэлтийг хурдан хугацаанд шийдвэрлэ гэдгийг тавьж өгснөөс энэ нөгөө Монгол дахь асуудал биш. Монголдоо бол тэр олон нийттэй харилцах нэгж бол хугацаа маш богино, 72 цаг дотор хянан шийдвэрлэнэ. 24 цаг ажиллах ёстой гэж байгаа.

Тэгээд кибер халдлага бол бас нэмэгдэж байгаа манай улсад. Тэгэхээр кибер халдлага яг яагаад энд ингээд холбоод байгаа вэ гэхээр кибер халдлага бол 80 хувь нь сошиалаар дамжиж сошиал инженеринг хийдэг юм байна. Тэгэхээр Кибер халдлагатай тэмцэх нийтийн төвийг та бүхний баталсан Кибер аюулгүй байдлын хуулиар баталсан. Энэ паблик төвийнхөө дэргэд дотор нь ийм олон нийттэй харилцах нэгж байгаа юм.

2 дахь асуулт болохоор ер нь энэ манай нэг хуурамч акаунтуудыг хүний нэр дээр би жишээ нь твиттер орчинд байхгүй гэхэд миний акаунт маш их байна шүү дээ. Тэгэхээр тэр акаунтуудыг яаж цэгцлэх вэ гэхээр жишээ нь албажуулах ёстой. Батшугар гишүүний верифайд энэ хуудас ганцхан байх ёстой. Бусдыг нь түдгэлзүүлэх саналыг нь олон нийттэй харилцах нэгж явуулж байж цэгцэлж өгнө. Одоо болохоор тэр верифайд хүсэлтийг Монгол Улс нэг сувгаар ярьдаггүй гэдэг. Фэйсбүүк компани бол

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

жишээ нь одоо нэг зохицуулах хорооны хэлтсийн дарга мэйл бичдэг, нэг яамнаас бичдэг, 1 цагдаа бичдэг. Бид нар энэ чинь алийг нь албан гэж үзэх юм. Иргэд өөрөө хүсэлт гаргах юм уу? Ихэнх улсууд өөрөө дотоодын хууль тогтоомжоороо энийг ингээд зохицуулж өгдөг.

Тийм учраас та бүхэн өөрсдийнхөө дотоодын хуулиараа зохицуулчих юм бол бид нар албан ёсны харилцаагаа баталгаажуулъя гэдэг. Ийм байдлаар бол ажиллаж байгаа. Тэд Япон шиг манай улсын цахим мөрдлөгийн хууль гаргах гээд байгаа ч биш гэдгийг бол бид нар сайн бодох ёстой. Энэ бол тийм учраас энэ Хууль зүйн сайдын гэхээсээ илүү яг нөгөө хэрэгжилт, гадаад харилцаа, контентын зөрчил дээр суух, хүний эрхийн шинжээч нарыг томилох гээд энэ бол яг хууль хэрэгжүүлэх байгууллага нь өөрөө илүү бас цахим яам байх юм байна. Энэ өөрөө тийм мөрдлөгийн шинжтэй, зөрчлийн шинжтэй тийм шүүхийн процесс дээр очих тийм хууль бол биш ээ.

Илүү соён гэгээрүүлэх тал руугаа хандана.

Л.Мөнхбаатар: Батшугар гишүүн тодруулж асууя.

Э.Батшугар: Тийм Яах вэ верифай гэдэг нь зөв л дөө. Гэхдээ Монгол Улсын нийт 2 сая 800 мянган хүнээс фэйсбүүк хэрэглэгчдийг жишээлбэл верифай байлгахад маш хэцүү. Тэгэхээр нөгөө нэг урьдчилан сэргийлэх байдлаар гэдгээр бас нөгөө нэг одоо ба троллийн хаягуудыг олж мэдэж, тэгээд устгах бололцоо байгаа юу? Энэ хууль батлагдсанаар.

Дээрээс нь нэмээд бас нэг бодитой л кэйс ярих гээд байна л даа. Жишээлбэл өнөөдөр гэхэд нэг Монгол Улсын иргэн хар тамхи хэрэглээг сурталчлах тийм пост тавьчихсан байгаа юм. Тэгэнгүүт тэр постыг нь бусад хүмүүсүүд бас шэйрлээд явчхаж байгаа юм. Скриншот хийгээд. Тэрэнд чинь бол 2 төрлийн гэмт хэрэг явчхаж байгаа байхгүй юу. Нэг нь бол

гэмт хэрэг, нэг нь бол хар тамхины хэрэглээг сурталчлах. Нөгөөдөх нь тухайн иргэнийг бас шэйр хийж байгаа иргэд нь бас хүний эрхэнд халдаж байгааг бас мэдэхгүй. Хүний эрхэнд алдаад байгаа нь тэр. Иргэний хэргээр тэгэхээр энэ гэх мэтчилэн гэмт хэргийн урьдчилан сэргийлэх ямар арга хэмжээ авах вэ? Ялангуяа хүний эрхийг мэдэхгүйгээр халдаж байгаа хүний эрхэнд.

Л.Мөнхбаатар: Батшугар гишүүний асуултад Учрал сайд хариулъя.

Н.Учрал: Энэ хуурамч акаунтыг илрүүлэх чиглэлээр бол олон улсын энэ олон сүлжээний үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагууд бол тогтмол ажиллаж байгаа. Хиймэл оюун ухаан ажиллуулаад ч гэсэн тэр 1.5-1.8 тэрбум орчим хуурамч акаунтыг устгаад явж байгаа бол хиймэл оюун ухаанаар шийдвэрлээд л явж байгаа. Дээрээс нь фэйсбүүкийн коммунити стандарт гээд ямар шаардлага барих вэ? Угаасаа энэ фэйсбүүк өөрөө тэр садар самууныг сурталчлах, бэлгийн хүчирхийллийг сурталчлах, хар тамхи, мансууруулах бодисыг сурталчлах, хүүхдэд хүмүүжиж төлөвшсөн сөрөг нөлөө үзүүлэхэд мэдээллээс хамгаалах, цахим залилан хийх дээр бол өөрсдөө тэмцэл өрнүүлдэг.

Тийм учраас энэ хуулийг боловсруулахад фэйсбүүкийн болоод олон нийтийн үйлчилгээ үзүүлэгч нарын барьж байгаа стандартыг илүү нийцүүлэхийг хүсэж хийсэн. Түүнээс биш ардчилсан орны хувьд үгээ хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө рүү бол огт орохгүй учраас хуулийн зарчим дээрээ хүртэл тусгаад зөрчилтэй контентууд дээрээ үг хэлэх үзэл бодлоо илэрхийлэхийг зохицуулж өгсөн. Цаашдаа бид нар нэг сувагтай болох юм бол дотоодод байгаа энэ хуурамч акаунтуудын мэдээллүүдийг иргэдийн хүсэлт, хүний эрхийн комисс тэр олон улсад итгэмжлэгдсэн факжек ч гэдэг юм уу тэр байгууллагуудын хүсэлтийг нь уламжлаад цаашаа нэг сувгаар уламжилж

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

эхэлнэ. Тэгэхээр бол урьдчилан сэргийлэх ажил бол бас тодорхой болно гэсэн үг.

Дээрээс нь нэг бүлгээрээ соён гэгээрүүлэх ажиллагааг хуульчилж өгсөн. Ер нь Сингапур ч бай дэлхийн энэ өндөр хөгжилтэй улсууд соён гэгээрүүлэх ажиллагааг тогтмол хийдэг юм байна. Ер нь дандаа мэдээллүүдийг өгч байдаг. Энэ ажлуудыг тогтмол хийнэ.

2-т, Монгол Улсын хууль тогтоомжид тэр нөгөө контент нь өргөн нэвтрүүлгийн хуулиар зохицуулагдаад нэг томьёотой. Гэхдээ яг нөгөө контент нийтлэх, контентыг түгээх гэдэг ойлголтыг юу гэж ялгах вэ гэдгийг томьёолоогүй. Энэ хуулиар контент нийтлэх буюу контентыг олон нийтийн сүлжээнд нийтэд нээлттэй хүргэх буюу яг постлохыг контентыг түгээх гэдэг нийтэлсэн контентыг олон нийтийн сүлжээнд дамжуулаад бусад этгээд дамжуулахыг гэж тодорхой бас томьёолж өгснөөрөө хууль хяналтын байгууллага ажлаа хийхэд ч гэсэн их дөхөм болох байх.

Л.Мөнхбаатар: Учрал сайд, энэ яах вэ, хэрэглэгчийн энэ баталгаажсан хаяг верипайед энэ хаягийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр бодлогын түвшинд та бүхэн нэлээн ажиллаж байгаа юм байна лээ. Энэ үйлчилгээ эрхэлж байгаа байгууллагуудтай хамтын ажиллагаа эхэлчихсэн яваад байгаа. Үүнээс гадна нэг чухал зүйл бол нэг ийм зүйл харагдаад байгаа шүү дээ. Одоо мета, твиттер, энэ youtube-ийн хувьд энэ платформууд чинь нөгөө хиймэл оюун ухаанд суурилсан ийм үйлчилгээ үзүүлээд байгаа. Энэ дотроо нөгөө хуурамч болон хууль бус мэдээллүүдийг чинь ингээд филтердэж байгаа шүү дээ. Энэ шүүлтүүр хийж байгаа. Одоо филтер систем ажиллуулдаг. Гэхдээ энэ нь өөрөө нөгөө тухайн хэлээр нь үйлчилгээ үзүүлж байгаа шүү дээ. Тийм ээ, хайж байгаа. Тийм учраас харин энэ гүүгл транслэйт буюу үүнийгээ хөгжүүлээд хөгжүүлэлтийг нь нэг сайн хийх юм бол уул нь энэ зүйл чинь бас

нэлээд шийдэгдэх юм байна гэж харагдаад байгаа юм. Одоо тухайн улсын хэлээр ийм шүүлтүүр хийдэг учраас. Энэ дээр бас нэлээн харах ёстой юм шиг байна лээ шүү гэдгийг хэлье.

МАН-ын бүлгийн дэд дарга Мөнхөөгийн Оюунчимэг асуултаа асууя.

М.Оюунчимэг: Энэ хуулийг зарчмын хувьд дэмжиж байгаа юм. Манайхаас бусад бүх л улс орон яг энэ олон нийтийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалахдаа худал гүтгэлэг мэдээллүүдэд бас нэг тодорхой хэмжээний хяналт тавих. Энэ нь өөрөө үндэсний аюулгүй байдалтай холбоотой. Хүний эрхтэй холбоотой. Хүний нэр төртэй холбоотой гэдэг юм уу. Ийм зүйлүүдээ яг гаргаад ингээд явж байгаа. Хамгийн тод жишээ ХБНГУ байгаа. Бид нар хуулийг нь ч бас маш сайн судалж үзсэн. Хамгийн гол нь иргэдийн дунд яах вэ, эргэлзэж байгаа зүйл нь юу вэ гэхээр хэвлэл мэдээллийн хэвлэн нийтлэх, үг хэлэх, ард түмний Үндсэн хуулиар олгогдсон үг хэлэх эрх чөлөөнд энэ маань өөрөө халдахгүй байх нь чухал гэдэг үзүүлэлт байгаа. Бид бас олон удаа ярьж энэ бас судалж үзсэн. Ямар ч байсан хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудын хэвлэн нийтлэх хэвлэлийн эрх чөлөөний тухай хуультай огт энэ зөрчилдөж байгаа зүйл байхгүй байна.

Дээрээс нь хүний үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх энэ эрх мэдэл эрхтэй бас зөрчиж байгаа зүйл байхгүй гэсэн байр суурийг бас ЗГ, хууль санаачлагчдын зүгээс хэлж байгаа. Би энэ дээр Хүний эрхийн комиссын дарга энд сууж байна. Энэ хуультай та бүхэн маань та бүхний оролцоо яаж хандаж байгаа вэ? Энд яг хүний эрхийг хамгаалах талаасаа үнэхээр энэ хууль зайлшгүй цаг алдалгүй гарах ёстой гэдэг дээр та бүхэн санал нэг байгаа юу. Эсвэл энэ дээр бас хүний эрх эсрэгээрээ үг хэлэх ч юм уу, хэвлэн нийтлэх эрх зөрчигдсөн заалт энд бас байгаа гэдэг бодолтой байгаа юу. Энэ дээр

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

энэ хүний эрхийн комиссын байр суурийг би сонсьё гэж бодож байна.

Ер нь сүүлийн үеийн тоо энэ статистик судалгаануудыг харахад олон нийтийн сүлжээнд сошиалаар дамжсан ялангуяа фэйсбүүк, инстаграм дээр өсвөр насны хүүхдүүд бие биеийгээ элдэв үг хэлээр яах буруу сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх, энэ ялангуяа санхүүгийн гэмт хэргүүд, амиа хорлолт руу оруулах, үндэсний аюулгүй байдал талаасаа бас нэлээд ийм буруу жишиг тогтоох ч гэдэг юм уу иймэрхүү зүйлүүд бас байгаад байгаа. Бусад улс орон ч гэсэн ийм зүйл гарсан байгаа шүү дээ. Тэгэхээр энэ хуулийн гол зорилго нь л жишээ нь тэр Фэйсбүүк, инстаграм, твиттер ч гэдэг юм уу энэ бизнесийн байгууллагуудтай Монгол Улс ямар харьцах зарчмаа л тодорхой болгоё. Энэ нь өөрөө хүний эрхийг хамгаалах үндсэн дээр суурилсан байх ёстой гэдэг утгаараа л энэ хууль орж ирж байгаа гэж харж байгаа. Бид нэлээд судалж үзлээ. Ер нь өнөөдөр төрийн бодлого нь, хууль хүчний байгууллагын шийдвэр нь, ер нь бүх юм олон нийтийн сүлжээн дээр л үнэн худал мэдэгдэхгүй байх юм бол хэн энэ улс орныг удирдаад байгаа нь ч бараг тодорхойгүй энэ тэр болж байна шүү дээ. Харин үүний цаана хардах эрхээ хэвлэл мэдээллийн байгууллага эдлэх тэр эрх зөрчигдөх ёсгүй, хүний бас өөрийнхөө нэрээрээ Дорж гэдэг хүн яг Доржоороо ороод энэ би энд ийм юм гэж харж байна юм уу. Эсвэл ингэж хүний эрх зөрчигдөж байна. Эсвэл тэр ийм хууль бус юмыг энэ төрийн эрх мэдэлтэн хийж байна ч гэдэг юм уу. Тэр нь нээлттэй үлдэж байгаа гэж би харж байгаа.

Тэгэхээр хүний эрхийн комиссын байр суурийг би сонсьё оо гэж бодож байна.

Л.Мөнхбаатар: Оюунчимэг гишүүний асуултад ажлын хэсэг хариулъя. Ажлын хэсгээ хэд вэ, хэн хариулах вэ? Хунан дарга хариулъя. ХЭҮК-ын дарга.

Ж.Хунан: Оюунчимэг гишүүний асуултад хариулъя. Тэгэхээр ХЭҮК-ын зүгээс бол энэ ажлын хэсэгт орсноо өнөөдөр өглөө мэдсэн. Харилцаа холбооны дэд сайдтай 2 хоногийн өмнө уулзаж энэ төслийн анхны хувилбартай танилцсан байгаа. Тэгэхээр энэ хуулийн төсөлтэй танилцахад хэд хэдэн хүний эрхийн зөрчил байж болзошгүй асуудлыг анхааралтай ажигласан. Ажигласан ч юу байх вэ, ажиглалт хийсэн. Юу вэ гэхээр энэ Үндсэн хуулийн төслийн хувьд ноцтой, хүний эрхийн зөрчил гэж үзэх ийм зүйл бас бага байгаа. Тэгэхдээ энэ зөрчилтэй контент гэдэг дээр дахин харах ийм зайлшгүй шаардлага байгаа гэдгийг хэлбэ.

Мөн энэ хуулийг дагаж гаргах, энэ зарим хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтүүд яг энэ хүний үзэл бодлоо илэрхийлэх эрхийг бодитой хязгаарлах ийм эрсдэлийг агуулж байгаа гэдгийг хэлэх нь зүйтэй байх. Энэ хуулийг дагаад Харилцаа холбооны тухай хуульд нэмэлт оруулах ийм хуулийн төсөл явж байна. Энэ дээр юу гэж заасан бэ гэхээр Кибер аюулгүй байдлын зөвлөлийн шийдвэрээр зөрчилтэй контентын тархцыг бууруулах, харилцаа холбооны сүлжээг хэсэгчлэн эсвэл бүхэлд нь хязгаарлах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ ээ гэж ийм текст явж байгаа. Тэгэхээр энэ болбол хэзээ, яаж хэрэглэх энэ асуудал бол төрийн захиргааны байгууллагын хамааралтай болж болзошгүй байна гэдэг ийм болгоомжлолыг илэрхийлж байгаа. Тийм учраас үүнийг эргэж бас харах илүү нарийвчлах, магадгүй өөрчлөх ийм шаардлага байгаа гэж харж байна.

Л.Мөнхбаатар: Оюунчимэг гишүүн тодруулах юм уу. Тодруулж асууя. Оюунчимэг гишүүн.

М.Оюунчимэг: Тэгэхээр тэр саяын хэлээд байгаа энэ фэйсбүүк, твиттер юм уу? энэ бизнесийн олон улсын байгууллагуудтай харилцах гүүр болох тэр бүтэц схем тоглоомын дүрмээ тодорхой болгох нь өнөөдрийн энэ

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

хуулийн гол зорилго гэж харж байгаа. Тийм учраас энэ хуулиа өнөөдөр ингээд дэмжээд явчих нь зөв болов уу.

Харин дагалдаж гарах хуулиуд, саяын энэ Хүний эрхийн комиссын даргын хэлж байгаа дагалдах хуулиудыг хэлэлцэх эсэхийг нь дэмжээд ирэх хаврын чуулганаар маш нухацтай хэлэлцэх нь зөв болов уу гэсэн бас байр суурьтай байна. Тэгээд саяын тэр зөрчилтэй контент гэдэг дээр Учрал сайд та нэг хариулаадхаач. Энэ үг нь өөрөө хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудын юм уу хүний эрхийн зөрчил энэ тэр агуулж байгаа юу. Эсвэл энэ өөр агуулгаар энд хандаж байгаа юу? Та энэ дээр бас тайлбар өгөхийг хүсэж байна. Баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Оюунчимэг гишүүний асуултад Учрал сайд хариулъя.

Н.Учрал: Кибер аюулгүй байдлын хууль батлагдсан. Гэмт халдлага кибер орчинд л өрнөж байна. Тэгээд кибер орчны буюу нэг сошиалаар дамжиж илүү их өрнөж байна гэдэг ийм дүгнэлт гараад байгаа учраас Кибер аюулгүй байдлын хуулийг дагалдуулсан нийтийн төвийнхөө дэргэд энэ олон нийттэй харилцах нэгж нь байх зөв юм гэж үзсэн. Тэгээд өнгөрсөн, ямар ч хуулиар нөгөө зөрчилтэй контент гэж яг юуг ойлгох юм бэ гэдгийг томьёолж өгөөгүй байгаад байгаа учраас бид нар яах вэ, зөрчилтэй контентыг жагсаагаад л, энэ зөрчилтэй контентуудын хүрээнд л тэр гомдол, санал, хүсэлтээ олон нийттэй харилцах нэгждээ илгээгээд түүнийг нь 72 цагийн дотор хянан шийдвэрлээд эрх бүхий байгууллагууд руу өгнө өө л гэсэн үг. Тэгээд энэ хуульд ямар ч Эрүүгийн хуулийн, зөрчлийн хуулийн, хэвлэлийн эрх чөлөөг хөндсөн зохицуулалт, заалт ерөөсөө байхгүй.

Европын холбоо 28 улсдаа акт гаргаад хэрэгжүүлээд л явж байгаа. Энд яг иймэрхүү л хууль. Ерөнхий ийм хуулиа гаргаад л харилцах сувгаа тодорхой болгоод л олон улсын байгууллагуудын

түвшинд харилцаагаа ойлгомжтой л болгодог. Тэгэхээр энэ хууль гарснаараа шууд маргааш нь асуудал шийдэгдэхээс илүүтэйгээр тогтолцооны хувьд маш ойлгомжтой болно. Олон улсын харилцааны суваг нь ойлгомжтой болно л гэдэг ийм л зүйл.

Хунан даргын сая хэлж байгаа дагалдах хууль дээр угаасаа тэр байсан зохицуулалт. Байсан зохицуулалтуудыг харин хэн тэр сүлжээнд хяналт тавина гэдэг үгийг ингээд тавьчихсан байсан. Харин үүнийг нэг хүн хамаарахгүй байх үүднээс наад чинь кибер зөвлөлөөрөө оруулж байж дүгнэлт гаргаж байж шийдвэрлэе ээ гэдэг байдлаар хүний эрхийг илүү хангасан заалтыг оруулж өгсөн л гэж бас тайлбарлах нь зөв байх.

Л.Мөнхбаатар: Гочоогийн Ганболд гишүүн асуулт асууя.

Г.Ганболд: Хуулийн төслийг дэмжиж байгаа. Тэгээд энэ хуулиар нэг яг тов тодорхой нэг 3 асуудлыг би зохицуулж байна гэж ингэж хараад байгаа юм. Эхлээд ямар ч гэсэн ийм зөрчилтэй контент гэж нэрлэнэ үү, юу гэж нэрлэнэ үү, үүнийг энэ кибер орчинд гараад байгаа энэ гэмт хэргүүдийнхээ нэг зүйлүүдийг нэг тодорхой болгочихъё. Үүнийхээ дагуу энэ Монгол Улсад энэ үйлчилгээ эрхэлж байгаа энэ твиттер, фэйсбүүкийн энэ байгууллагуудыг нэг Монголд салбараа нээх үүрэгжүүлчихье. Тэгээд чадвал салбар нь нээгдчих юм бол маш богино хугацаанд энэ асуудлуудыг шийддэг болчихъё.

3-т нь, энэ Монгол Улсын олон салбараар биш цагдаагийн байгууллага нь Харилцаа холбооны зохицуулах хороо нь ч гэдэг юм уу ийм олон салбар биш. Нэг л нэгжээр энэ байгууллагуудтайгаа харьцдаг больё гэдэг энэ 3 асуудлыг л би их тодорхой болгох гэж байгаа хууль байна гэж ингэж бодож байгаа юм.

Тийм учраас би маш яаралтай дэмжих ёстой гэж хараад байгаа юм. Өнөөдөр Монгол Улсад гэмт хэргийн 33

хувь нь цахим орчинд үйлдэгдэж байна гэдэг бол асар хурдацтай өсөж байна л даа. Тэгэхээр үүний гол шалтгаан бол хуурамч хаяг, энэ хуурамч аккаунт гэж яриад байгаа зүйл шүү дээ. Хуурамч хаягаас л хүнийг дарамтална. Хуурамч хаягаас л залилан хийнэ. Түүнээс өөрийнхөө хаягаар, нүүрээр залилан хийдэг, гэмт хэрэг хийдэг зүйл гэж байхгүй шүү дээ. Тэгээд үүнийг зохицуулах гол зүйл нь би энэ салбаруудыг нээх асуудал хамгийн чухал гэж бодож байгаа юм. Өнөөдөр бид нарын яриад Учрал сайдын хэлээд байгаа тэр нэг 30 хоногт багтааж устгуулж байгаа зүйлийг нэг 3 хоногт юм уу, 7 хоногт устгуулах гээд байгаа нь тийм ч ач холбогдолтой биш л дээ. Өнөөдөр бараг ингээд 2 өдрийн дотор л хүнийг байхгүй болгоё гэх юм 2 өдөрт л байхгүй болгож байна шүү дээ. Худал, үнэн зүйлээр ингээд л гүтгээд л нийгмээрээ дор нь давлагаалахад 3 хоногийн дотор л тэр хүнийг амьдрал ахуй, нэр хүндийг нь байхгүй болгочхож байгаа юм. Тэгээд сүүлд нь тэр хүн яах вэ гэхээр зэрэг гүтгүүлсэн хүн ерөөсөө уйлах, инээх 2-оос өөр ямар ч арга байхгүй. Нэг нь уйлаад л нэг нь инээгээд л ингээд л өнгөрдөг.

Хамгийн гол зүйл би ерөөсөө тэгж гүтгэлэг хийсэн юм уу, гэмт хэрэг хийсэн энэ хүмүүс дээр ирэх хариуцлага тодорхойгүй байгаа учраас энэ хуулийг дагаж энэ Эрүүгийн болон Зөрчлийн хуулиудынхаа тов тодорхой заалтуудыг оруулж ирэх ёстой. Тэгж байж энэ сошиал орчинд энэ гэмт хэрэг үйлдсэн бол, хүний нэр төрд халдсан бол эргээд уучлалт гуйдаг. Түүнийхээ төлөө маш их хэмжээний төлбөр торгууль төлдөг. Ийм байж байж л үүнийг давахгүй бол хаалаа гээд бид нар яах юм. Хурдан хугацаанд хаалаа гээд тэртээ тэргүй нийгэмд гарсан зүйл 3 хоногийн дотор л бүхэлдээ явчхаж байгаа шүү дээ. Тэгээд л дараа нь юу ч болоогүй өнгөрдөг. Хэчнээн тайлбар хийгээд нөгөө хүмүүс нь үгүйсгээд ямар ч арга байдаггүй. Нэгэнт алдагдсан нэр хүнд тэгээд дуусдаг. Түүний төлөө харин гүтгэснийх нь төлөө тэр гүтгэсэн хүнээр

нь, эсвэл Монголын төр тэр нэр төр нь алдагдсан хүмүүсээс уучлалт гуйдаг. Ийм хуулийн тогтолцоо руу бид нар л яаралтай орж байж үүнийг давах ёстой байгаа юм. Тэгээд энэ хуулиа оруулж ирэх болоогүй юу Нямбаатар сайд аа. Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн хууль бол нэлээн хатуу байх ёстой шүү гэж бодож байна. Тэгэхгүй бол өнөөдөр Монгол Улсад яаж байна гэхээр маш олон хуурамч олон дагагчтай аккаунтуудад мөнгөтэй хүмүүс өөр дээрээ нь цуглуулж аваад л нэг хүн дээр асар их байна шүү дээ. Тийм хүмүүс л өнөөдөр Монголын нийгэмд хамгийн нэр хүндтэй хэнийг ч байхгүй болгодог. Ийм түвшинд байгаа учраас энэ чиглэл рүү тодорхой ажил хийх ёстой байх гэж би бодож байна.

Нөгөө талаас Учрал сайд аа. Хэрэв бид нар ингээд хуульчилчихлаа. Эсвэл нөгөө манайд үйлчилгээ үзүүлж байгаа мета групп ч юм уу, твиттерийнхэн салбараа нээхгүй бол бид нар бас яах вэ. Бид нар хуульчилчихдаг. Гэтэл орж ирээд ингээд салбараа нээхгүй гэвэл үүнийг бид нар хаахад хүрэх үү. Эсвэл ингээд л ... /минут дуусав/

Л.Мөнхбаатар: Ганболд гишүүний асуултад хариулъя, Учрал сайд хариулъя. Хэн хариулах юм. Учрал сайд хариулаад, нэмж Нямбаатар сайд хариулъя.

Н.Учрал: Яах вэ, дэлхийн улсууд энэ Европын холбооны улсууд акт гаргаад, Европын Холбоо бүх улсдаа хэрэгжүүлж байна. Жишээ нь, холбоодын бүгд найрамдах Герман улс, Япон улс ч гэдэг юм уу эхлээд хууль гаргаад хуулийнхаа дагуу тэр олон улсынхаа байгууллагуудтай манайхтай ийм байдлаар ажиллаач ээ. Манайх дотооддоо ийм хууль журамтай гэдэг байдлаар харилцаагаа үгүйсгээд явдаг ийм л жишиг байдаг юм байна. Тэгээд би түр хорооны даргаар байхдаа ч Байнгын хорооны дарга болчихоод ч сая сайдаар томилогдоод ч гэсэн энэ фэйсбүүкийн төлөөлөгч нартай бас уулзалт хийсэн. Нямбаатар сайд ч гэсэн уулзсан. Тэгээд бид бол та бүхэн

баталгаажсан дугаараар бүртгэхийг дэмжээч. Төлөөлөгчийн газраа бид нар байгуулахыг, та бүхнийг байгуулаач гэж хүсэлт тавьж байна. Дээрээс нь бид нар нэг харилцах сувгаар та бүхэндээ дамжъя гэхээр танайх хууль, эрх зүйн хүрээнд үнэхээр манай фэйсбүүкийн тэр үндсэн коммунити стандартыг бариад хуулиа хийгээд ингээд эрх үүрэг нь ойлгомжтой болоод эхэлбэл бид дотоодын чинь хууль тогтоомжийг бас хүлээн зөвшөөрөөд цаашдын харилцаагаа ярилцана л гэдэг ийм л байр суурийг хэлсэн. Тэгэхээр яах вэ, хууль гаргахгүйгээр бид ингээд харилцаагаа сайжруулъя гээд ингээд яваад байх нэг арга зам байгаа ч гэсэн тэр бүр үйлчилгээ үзүүлэгч нар бид нарын үгэнд ороод эсвэл нэг салбарын сайдын саналыг сонсоод энэ бас шийдээд явна гэдэг маш их эргэлзээтэй юм байна лээ. Тэгэхээр та нар ядаж хууль тогтоомжтой. Жишээ нь олон нийтийн сүлжээгээр нэг пост хийлээ. Тэрийг нь юу гэж хуулиараа үздэг юм. Нийтлэг гэх юм уу, түгээх гэх юм уу, түдгэлзүүлэх гэх юм уу. Бид өөрсдийнхөө фэйсбүүк стандартаар төр тэр хүн садар самуун сурталчлаад байгаа тэр постыг чинь Хайди хийгээд ингээд түдгэлзүүлдэг. Тэрийг бид хуулиар чинь юу гэж үзэх юм. Тэгээд яг ингээд ямар харилцааны сувагтай байх юм бэ гэдэг чинь их ойлгомжгүй байна л гэж хэлдэг.

Тийм учраас бид эхнийхээ түвшинд хуулиа гаргаад мэдээж яах вэ, Эрүүгийнхээ тэр Зөрчлийн хуулиар тэр гэмт хэргүүд нь хуульчлагдчихсан байгаа шүү дээ. Тодорхой төрлүүдээ хуульчилчихсан. Энэ бол тухайн асуудлаараа зохицуулагдаад хууль хяналтын байгууллага шийдвэрлээд л өнөөдрийг хүрсэн. Тэгэхээр энэ урьдчилан сэргийлэх тохиолдол буюу тэр гэмт хэрэг гарч болзошгүй байдлыг нь энэ хуулиараа зохицуулдаг, урьдчилан сэргийлж соён гэгээрүүлдэг, харилцах суваг ойлгомжтой болдог учраас энэ бас нэг талаасаа гадаад бодлогын ажил юм байна гэдэг утгаар нь бас бид нар анхаарсан.

Тэгэхээр хууль батлагдсаны дараа бол сая Нямбаатар сайдын хэлдгээр бид нар Ази Номхон далайн тэр төлөөлөгч нартай нь уулзалт хийнэ. Хуулийг амилуулах ажлыг шат дараатай зохион байгуулаад ингээд ажиллана гэдгийг бас хэлэх ёстой байх.

Л.Мөнхбаатар: Ганболд гишүүний асуултад Нямбаатар сайд нэмж хариулъя.

Х.Нямбаатар: Ганболд гишүүний асуултад хариулъя. Юу, тэр мета компани ч гэдэг юм уу, твиттер компани ч гэдэг юм уу, төлөөлөгчийн газраа нээхгүй бол яах юм бэ. Ямар хөшүүрэг байгаа юм бэ гэдэг асуудал яригдаж байгаа. Энэ шинэ тутам харилцаа. 2017 онд шиг санагдаж байна, Европын холбоонд, тэр дундаа ХБНГУ энэ цахим орчинд Хүний эрхийг хамгаалах хуулиа баталсан. Боловсруулсан субъектүүдтэй бид нар бас уулзаж байсан. Тэгээд ерөөсөө энэ мета групп энэ тэрийн тавьдаг шаардлага нь та нар хуулиа гаргачих. Бид нар тэр хуулийг хүндэтгэлтэй биелүүлэх төлөөлөгчийн газраа байгуулъя л гэдэг л ийм зүйлүүдийг ярьдаг.

Манай улсын ЗГ-ын эрх бүхий албан тушаалтнуудтай маш олон удаагийн уулзалтууд хийгдсэн байгаа. Уулзалт болгон дээр ийм асуудал ярьдаг. Тэгэхээр энэ бид нар айлын талаас тавьж байгаа тэр шаардлагынх нь дагуу 1 дүгээрт, төлөөлөгчийн газартай байх эрх зүйн орчныг нь бүрдүүлье ээ гэж байгаа юм. 2 дугаарт, энэ давхар татварын хэлэлцээрээр энэ Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт ашиг орлого олж байгаа тохиолдолд татвар төлөх бас үүрэгтэй юм байна лээ. Тэгэхээр нөхдүүд энэ асуудлаа бас давхар ярьдаг. Бид нар хууль гарсан тохиолдолд Монгол Улсын хууль тогтоомжийг бүхэлд нь хэрэгжүүлэхэд бэлэн байна гэдгээ илэрхийлдэг ээ.

Манай ХЗБХ дээр Эрүүгийн болон Зөрчлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл өргөн баригдаад,

хэлэлцэх эсэх нь шийдэгдчихээд байгаа. Их Хурлын дэд дарга Мөнхбаатар дарга уг нь хуулийн төслийг ахалж байсан. Тэгээд ингээд дарга маань бид нарыгаа орхиод дарга болоод явчихлаа. Одоо бид нар бас ойрын үед ажлын хэсгээ шинэчлэн байгуулаад энэ чуулганы завсарлагаагаар энэ Эрүүгийн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлт, Зөрчлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн ажлын хэсгээ шинээр ажиллуулах ийм шаардлага байгаа. Энэ дээр бид нар бас тодорхой шинэ санхүүгийн гэмт хэргүүд, цахим орчинд үйлдэгдэж байгаа санхүүгийн гэмт хэргүүдийг шинээр хуульчилж оруулж ирж байгаа. Мөн гүтгэлэг доромжлолтой холбоотой асуудлыг бид нар бас зааглаж үзэх ёстой гээд Эрүүгийн хууль дээрээ тусгаад төсөл дээр орж ирж байгаа. Одоо энэ дээр хаврын чуулганаар гишүүд ажлын хэсэг ажиллахаад хаврын чуулганаар уг нь үүнийг хэлэлцэн батлах энэ ажил явагдах ийм учиртай байгаа гэдгийг хэлье.

Л.Мөнхбаатар: Дамдины Цогтбаатар гишүүн асуултаа асууя.

Д.Цогтбаатар: Энэ хуулийг үзэл баримтлалынх нь хувьд үзэл санаа, цаад зорилгынх нь хувьд дэмжиж байгаа. Учрал сайд залуу сайдын хувьд нийгэмд яг тулгамдаад байгаа асуудлаа л барьж аваад л орж ирж байна. Тэгэхээр энэ үүднээс нь би ойлгож байна. Бас яагаад энэ асуудалд бас яарч хандаж байгаа юм.

Тэгэхдээ ЗГ маань энэ асуудалдаа яарч хандаж байгаа нь ЗГ-ын байр суурь. Би бас тэрийг нь ойлгож байна. ЗГ маань Их Хурлаа бас ойлгох ёстой. Их Хурал өөрийнхөө журмаар авч үздэг. Тэр журмаараа л хэлэлцээд л шийдээд явах ёстой. Тэгэхээр энэ дээрээ бас тал талдаа ойлголцох ёстой байх. Тэгээд надад нэг ийм асуудал байгаа юм.

Ер нь сая энд ингээд танилцуулгаас үзэж байхад энэ сайбер орчинд иргэд иргэдийнхээ эрхийг зөрчих тохиолдолд

маш их байгаа. Тэгэхээр энэ дээр үнэхээр энд бас ноцтой хэмжээнд хүрчихсэн эс үгүй бол хүрэхүйц ийм эрсдэл зөвхөн Монголд биш дэлхий даяар байгаа болохоор энэ дээр анхаарахаас өөр арга байхгүй. Тэгэхдээ Учрал гишүүн ээ, танилцуулахаас би нэг юм сонссонгүй. Төр, улс төрийн намууд, улс төрийн хүрээнийхээ иргэний эрхийг зөрчих эрсдэл энэ дээр танилцуулгад бас анхаарч байгаа энэ өнцөг харагдсангүй. Төрөл, иргэдийг яг энэ дээрээ бие биетэйгээ харьцахдаа нэг нэгнийхээ эрхийг олон зөрчөөд байна. Тэр нь үнэн юм чинь түүн дээр анхаараад байна.

Гэтэл бас иргэний эрхийг төр зөрчих тохиолдлууд байгаа шүү дээ. Энэ дээр судалгаа хийсэн үү? Энэ хуулийг гаргахад үүнийг заавал авч үзэх ёстой. Яагаад гэвэл жишээлбэл ингээд л сүүлийн үед сошиал харж байхад яах аргагүй мөрдөн байцаах үйл ажиллагааны дүнд олоод авчихсан материалууд яаж явж байгаад ийм улс төрийн нам, улс төрийн хүрээнийхний гарт ороод, ингээд тэр асуудал шийдэгдээгүй байхад сошиалаар цацагдаад, тэгээд ёстой урьдчилсан нөгөө гэм буруугүйн зарчим бүгд мартагдаад, нөгөө яллах процесс яваад эхэлдэг. Ийм тохиолдол зөндөө байгаа шүү дээ. Тэр ямар нэгэн иргэд олж авах ямар ч боломжгүй материал. Гэтэл энэ сошиал дээр аль эрт гараад ирдэг. Тэгэхээр энэ тал дээр би хууль санаачлагчаас ч, энэ ажлын хэсгээс ч асуумаар байна. Төрийн зүгээс ийм тусгай арга үйл ажиллагааны явцад олж авсан энэ мэт материалууд гарсан энэ тохиолдлуудыг статистикийн хувьд судалж үзсэн үү, хэр их байгаа вэ? Үүнийг жишээлбэл хүний эрхийн комиссынхон маань яг энэ дээр судалгаа хийж үзсэн үү? Энэ чинь аягүй ноцтой бас хүний эрхийн зөрчлүүд явж байгаа байхгүй юу.

Тэгээд төрийн зүгээс тэр мэдээллийн нууц алдагдсаны зүгээс юу алдагдсаны улмаас зөрчигдөөд байгаа. Тэгэхээр энэ судалгааг хийж үзсэн үү? Энэ мэтийн нарийн судалгаануудыг хийж тэгээд гол барих зарчим бол үнэхээр

хүний эрх бол халдашгүй шүү. Юун УИХ-ын гишүүний дархан эрх. Энэ чинь Үндсэн хуулиараа иргэн дархан эрхтэй байхгүй юу. Төрөөс хамгаалагдах. Тэр иргэний эрх чөлөөг хамгаалах эрх чөлөөний тэр ариун байдалд ямар нэгэн халдах эрсдэлийг харин энэ хууль үүсгэж болохгүй шүү дээ. Түүнийгээ харин эсрэгээрээ төр халдах биш төр өөрөө хамгаалах ёстой байхгүй юу. Төр өөрөө өөрөөсөө хамгаалах ёстой, гаднын халдлагаас Монгол иргэдийг хамгаалах ёстой. Ийм 2 функц байгаа. Тэгээд энэ үүднээс судалгаа хийсэн ... /минут дуусав/

Л.Мөнхбаатар: Цогтбаатар гишүүний асуултад Учрал сайд хариулъя.

Н.Учрал: Цогтбаатар гишүүн их чухал асуудлыг хөндөж байна. Бид 2021 онд Хувь хүний мэдээлэл хамгаалах хуулийг баталсан. Хувь хүний мэдээлэл хамгаалах хуулийг баталснаараа төр ямар нэгэн байдлаар иргэнийхээ мэдээллийг ашигласан тохиолдолд зөвхөн тэр мэдээллийн эзний зөвшөөрлөөр мэдэгдэх хуудсаар дамжуулж иргэндээ мэдэгдэл хүргэдэг болсон. Тэгээд иргэд өнөөдөр нөгөө утсанд нь и-монголоор нь дамжуулаад дон дон гээд дуугарахад сонсоод. Энэ миний мэдээллийг ийм үйлчилгээ авсан, харж байна гээд. Энэ бас дэвшил.

Тэгээд энэ хууль дээр яг төр өөрөө хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах зохицуулалтыг бас тусгаж өгсөн. 6.3 дээр нийтийн албан тушаалтан хүний хувийн мэдээллийг олон нийтийн сүлжээнд зөвшөөрөлгүйгээр нийтлэх, түгээхийг хориглоно оо гэдэг заалтыг тусгаад хувь хүний мэдээлэл хамгаалах хуульд өөрчлөлт оруулсан. Яг нэг жишээ кэйс. Одоо 1 иргэн ҮХЦ-д жишээ нь мэдээлэл гаргасан байна. Тэр мэдээлэл гаргасан нь юу вэ гэхээр Татварын ерөнхий хууль дээр татвар төлөгч нь татварын хууль тогтоомжийг зөрчсөн бөгөөд хууль тогтоомжид заасан хугацаа нь зөрчлөө арилгаагүй. 1 зөрчлийг 3 болон түүнээс

дээш удаа давтан гаргасан, эсвэл эрэн сурвалжилж байгаа татвар төлөгчийн талаар татварын алба татвар төлөгчийн зөвшөөрөлгүйгээр нийтэд мэдээлж болно оо гэдэг заалт. Гэтэл тэр хүн татвараа төлөөгүй нэг зөрчил удаа гаргасан ч гэсэн ерөнхий байдлаараа татвар төлөгчдийн талаар гэхээр банк санхүүгийн тайлан мэдээллийг хэн нэгэн ямар ч төрийн албан тушаалтан, нийтийн албан тушаалтан гаргах боломжгүй шүү дээ. Тэгэхээр ийм зохицуулалтыг өөрчлөх үүднээс нь хувь хүний мэдээлэл хамгаалах хуулийг дагалдуулж өөрчлөлт оруулаад Татварын ерөнхий хуулийн энэ заалт дээр хэрвээ удаа дараа зөрчил гаргасан зөвхөн мэдэгдэл мэдээллийн эзний зөвшөөрснөөр тэр татвар төлөгчийн нэр, хуулийн этгээдийн нэрийг л өөрийнх нь зөвшөөрснөөр нийт мэдээлж болно. Татварыг нь төлүүлэх үүднээсээ гэдэг зохицуулалтыг нь хааж өгсөн.

Тэгэхээр энэ хуулиар маш том дэвшил гарна. Энэ бол нийтийн албан тушаалд ямар ч тохиолдолд хүний хувийн мэдээллийг олон нийтийн сүлжээнд зөвшөөрөлгүйгээр нийтлэг түгээхийг хориглоно. Энэ бол зөрчилтэй контент гэж энэ хуулиар үзэж байгаа юм. Тэгэхгүй бол иргэдийнхээ тэр мэдээллийг зөвшөөрөөгүй байхад нь олон нийтэд пост хийгээд түгээчихдэг. Түүнийг нь эргэж санаатай, санамсаргүй байдлаар нөгөө бидний нэрлэдгээр шэйрлэчихдэг. Ингээд үүний чинь цаана иргэдийн аюулгүй байдалд энэ чинь хувь хүний мэдээлэл алдагдаж байдаг учраас энэ хууль гарснаараа ийм бас том дэвшил бас ирж байгаа гэдгийг бас хэлэх ёстой байх. Ажлын хэсгээс нэмж тайлбар ... /минут дуусав/

Л.Мөнхбаатар: Ажлын хэсэг нэмж хариулъя. Хэн хариулах вэ.

Ажлын хэсгийн 82 дугаар микрофон Хунан дарга хариулъя.

Ж.Хунан: Цахим орчинд төрийн байгууллагын зүгээс хүний эрхийг

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

зөрчсөн талаарх судалгааг комиссоос хийгээгүй. Тэгэхдээ Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухай хуулийн хүрээнд энэ судалгаа хийгдсэн гэж харж байгаа. ХЭҮК-т үүнээс үл хамаараад гомдол мэдээллүүд ирдэг. Ялангуяа төрийн байгууллагын зүгээс хувь хүний нууцад хамаарах хувийн мэдээллийг ил болгосонтой холбоотой гомдлууд нэлээдгүй ирж байсан. Ялангуяа ковидын үед бол хүний нууц мэдээллийг ил болгосноор ялгаварлан гадуурхалтад өртсөн, төрийн үйлчилгээ авах эрх нь хязгаарлагдсан ийм гомдлууд ирж байсан. 5 сарын 1-нээс хэрэгжиж эхэлсэн хувь хүний мэдээллийг хамгаалах тухай хуулийн хүрээнд өнгөрсөн онд ХЭҮК-т 12 гомдол мэдээлэл ирсэн. Үүнээс 10-ыг нь шийдвэрлэсэн, 8-д нь комиссын гишүүний зөвлөмж, шаардлага хүргүүлэгдсэн байгаа. Энэ нь мэдээж хэрэг бүгдээрээ хувь хүний нууц мэдээлэл ил болгосон, ил болгосонтой холбоотой. Энэ дунд хувийн хэвшил болон төрийн байгууллагууд орж байгаа.

Л.Мөнхбаатар: Нэмэлт хэн хариулах уу. Цогтбаатар гишүүн тодруулж асууя.

Д.Цогтбаатар: Тэгэхээр миний асуултад тэр судалгаа байхгүй ээ гэдэг хариу орж ирж байна. Тэр судалгааг хийгээрэй. Яагаад гэвэл ийм хууль гаргах гэж байхад судалгаа мэдээлэл дээр суурилж л шийдвэр байгаа юм. Энэ чинь хууль гаргах гэж байна шүү дээ. Тэгэхээр энэ дээр ийм хууль гарах гэж байхад энэ судалгаа мэдээлэл дээр суурилж бас тодорхой заалтууд, үг, үсэг энэ хуульд орох шаардлага гарахыг үгүйсгэхгүй учраас заавал хийгээрэй л гэж хэлмээр байна. Баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Цэрэнжамцын Мөнхцэцэг гишүүн асуултаа асууя.

Ц.Мөнхцэцэг: Тэгэхээр цахим орчинд хүний эрх хамгаалах тухай хуулийг концепцын хувьд дэмжиж байна. Тэгэхдээ энэ хууль маань хүний үзэл

бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө мөн ялгаварлан гадуурхагдахгүй байх эрх чөлөө хоёрын зааг дээр буюу энэ 2 эрх чөлөөг хоёуланг нь тэгш харгалзан үзэх ёстой, хүний эрхийн нэлээд мэдрэмж саарчихсан ийм асуудал. Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 19.1-ээр хүний үзэл бодлын эрх, эрх чөлөөг тунхаглан баталгаажуулсан. Мөн тус фактын хорьдугаар зүйлээр ямар тохиолдолд хүний үзэл бодол илэрхийлэх эрх чөлөөг хуулиар зохицуулах боломжтой гэдгийг зааж өгсөн байгаа юм. Алагчлан дайсагналцах болон хүчирхийллийг өдөөн турхирдаг, үндсэрхэг үзлээр арьс үндсээр болон шашин шүтлэгээр үзэн ядах байдлыг дэмжсэн аливаа ухуулга сурталчилгааг хориглоно оо гэж. Тэгвэл энэ цахим орчинд Хүний эрх хамгаалах тухай хууль маань яг энэ иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай фактын хорьдугаар зүйлийн энэ агуулгатай ер нь концепцын хувьд нийцэж байгаа гэдэгт найдаж байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулиар хүнийг үзэл бодол, үндэс угсаа, эрхэлсэн ажил, тэгээд нийгмийн бэлгийн чиг баримжаа, албан тушаал гээд энэ зүйлээр ялгаварлахыг хориглосон байгаа. Харамсалтай нь энэ нийгмийн сүлжээний олон сувгуудаар маш олон бүлэг тодорхой хохирогч тухайлбал хүчирхийллийн гэмт хэрэгт хохирсон этгээдийн нэр зурагтай ил явах, эсвэл нийгмийн үндэсний цөөнх болон мэргэжлийн болон бусад бэлгийн чиг баримжаа бүхий иргэдийн эрхэнд халдсан мэдээлэл асар их явдаг. Үүний эсрэг чиглэсэн гээд анхны зохицуулалтыг оруулж ирж байгаа нь зарчмын хувьд дэмжиж байна. Тэгэхдээ энэ нийгмийн сүлжээнд хүний эрхийг хамгаалах хууль маань үзэл бодлоо илэрхийлэх эрхийг хаачих вий. Хэн нэгэн бүлгийнхний эрх ашгийг хамгаалахын үүднээс бусад ардчиллын суурь үндэс эрх чөлөөгөө хаачихгүй байхад маш нарийн зохицуулалт хэрэгтэй байгаа.

Ер нь олон улсад энэ чиглэлээр хамгийн анхны зохицуулалтыг 2017 онд

ХБНГУ баталсан. Тэгээд 2018 онд тэдний хууль хэрэгжиж эхэлсэн. Энэ амжилттай сайн явж байгаа. Тэгэхдээ энэ хуулийн дагуу ЗГ-ын хүлээх үүрэг хариуцлагууд хэр нэмэгдэх вэ? Мөн энэ хуулийг хэрэгжүүлэх явцад олон улсад нэлээд түгээмэл хэрэглэгдэж буй хэвлэл мэдээллийн өөрийн зохицуулалт гэдгийг хэр дэмжиж урамшуулж өгөх вэ? Тухайлбал зарим нэг судалгаанаас ингээд харахад нэр төр нь зөрчигдсөн эсвэл хэвлэл мэдээлэл юм уу тухайн сошиал контентоор үзэн ядуулсан гэдэг юм уу хэн нэгний дайралтад өртсөн хүн бол ихэнхдээ тухайн сайт руу хүсэлт гаргадаг. Сайтыг сайт гэдэг юм уу тухайн сошиал сүлжээний админ хариуцагч нь тухайн контент гэдэг юм уу тухайн комментыг устгаж өгөх үүргээ зарим үедээ хэрэгжүүлдэггүй байгаа. Уг нь бол хэрвээ хэвлэл мэдээлэл маань өөрийн зохицуулалтынхаа дагуу ёс зүйгээ ингээд сахиад явж байгаа тохиолдолд заавал ийм хуулиуд шаардлагагүй байгаа. Тэгээд зүгээр энэ хууль маань хэвлэл мэдээллийн байгууллагууд, олон нийтийн оролцоо, иргэний нийгмийн оролцоог сайн хангаж болох шаардлагатай байна. Болж өгвөл хэвлэл мэдээллийн өөрийн зохицуулалтаар тэр хүний нэр төрд халдсан, хэн нэгнийг ялгаварласан, хэн нэгнийг хүчирхийлэлд өдөөн турхирсан гэдэг юм уу, бага насны хүүхдийг садар самуунд уриалан дуудсан энэ контентуудаа өөрсдөө устгаж байх ёстой юм. Тэгж чадахгүй байгаа учраас яах аргагүй хууль орж ирж байна гэж харж байна.

Тэгэхээр ийм 2 асуулт байна. Ер нь энэ цахим орчинд хүнийг үзэн ядсан, гүтгэн доромжилсон, тэр байтугай хүнийг амиа хорлоход хүргэсэн ийм гэмт хэргүүд нэлээд гарч байгаа. Тэгэхээр энэ чиглэлийн судалгаанууд хэр хийгдсэн бэ? Энэ төслийг боловсруулах явцдаа хүний эрхийн чиглэлээр ажилладаг иргэний нийгмийн байгууллагууд болон эрдэмтэн судлаачдын саналыг хэр авсан бэ?

2 дугаар асуулт нь, ер нь энэ олон улсын энэ гол медиа, сошиал медиа томоохон компаниудтай энэ хуулийг хэрэг гаргасны үр дүнд хэрхэн дэвшилтэй ажиллаж чадах вэ? Бид нар ... /минут дуусав/

Л.Мөнхбаатар: Өчигдөр ХЗБХ-ны хуралдаж, Байнгын хороо хуралдаад Мөнхцэцэг гишүүнийг Хүний эрхийн дэд хорооны даргаар сонгосон. Мөнхцэцэг гишүүндээ хүний эрхийн дэд хорооны даргаар сонгогдон томилогдсон явдалд УИХ-ын гишүүдийнхээ нэрийн өмнөөс бас баяр хүргэж амжилт хүсье. Мөнхцэцэг гишүүний асуултад Учрал сайд хариулъя.

Н.Учрал: Энэ хууль гарснаараа хүний үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөөнд ямар ч хязгаарлалт бий болгохгүй. Яагаад гэхээр тавдугаар зүйл дээр үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, хүнийг үзэл бодлоор нь ялгаварлан гадуурхахгүй байхыг хуульчилж өгсөн. Зарчим дээрээ. Дээрээс нь зөрчилтэй контентуудыг ялгаж өгсөн. Зөрчилтэй контентууд дотор хүний үг хэлэх, үзэл бодлоо илэрхийлэх тэр асуудлыг ерөөсөө огт оруулаагүй. Ерөөсөө л зөрчилтэй контент гээд л хатуу энэ нэг 11 заалтыг тавьчихсан юм. Энэ 11 заалтын хүрээнд л ажиллана. Түүнээс биш энэ өөрөө гэмт хэрэг, зөрчлийг хянан шийдвэрлэх тэр шүүх хяналтын байгууллагын ажлыг хийх хууль биш учраас энэ урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх хууль учраас бид ерөөсөө л тэр контент нь өөрөө яг хүүхдийн бие махбод, оюун санаа, ёс суртахуунд сөрөг нөлөө үзүүлж байна уу. Хүчирхийлэл, садар самууныг сурталчилж байна уу, хүнийг заналхийлж байна уу, амиа хорлоход уриалж байна уу, экстермист үйл ажиллагаа явуулахад нөлөөлж байна уу, террорист үйлдэл хийхийг сурталчилж байна уу, өдөөн турхирч байна уу. Цахим гадуурхлыг бий болгож байна уу, оюуны өмчийн эрхийг зөрчиж байна уу. Гэмт хэрэг, зөрчлийн үйлдлийг нарийвчлан зааварчилсан өдөөн турхирсан хандлага байна уу. Тэгээд мэдээллийг нийтлэгдсэн олон нийтийн

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

сүлжээнд нөхцөл шаардлага буюу тухайн олон улсын тэр үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагын үндсэн стандартыг зөрчиж байна уу гээд ерөөсөө л энэ хүрээндээ л явна. Энэ хүрээнээс халих юм бол энэ хуулийн асуудал гэхээсээ илүүтэйгээр тэр гэмт хэргийн ямар нэгэн бүрэлдэхүүнтэй бол хууль хяналтын байгууллага өөрсдөө шийдвэрлэж явах.

Дээрээс нь энэ хуулийн онцлог бол энэ хууль бүхэлдээ хэрэглэгчийг үүрэгжүүлэх гэхээсээ илүүтэйгээр энэ ЗГ-ыг үүрэгжүүлсэн хууль. Төрийг үүрэгжүүлсэн хууль шүү. Яагаад гэхээр энэ хууль батлагдсанаараа маргааш нь хэрэгжихээсээ илүүтэйгээр ЗГ-ын л ажил болж эхэлнэ. Олон улсын үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагатай харилцан тохирч төлөөлөгчийн газраа байгуулах, баталгаажсаны дагуу утасны дугаараар бүртгэх, тэр кибер төв нь дэргэдээ олон нийттэй харилцах нэгжээрээ иргэдийнхээ санал хүсэлтүүдийг нь аваад хүний эрхийн зөрчилтэй, зөрчилтэй контент хийвэл холбогдох байгууллагуудад нь шилжүүлээд зохих арга хэмжээнүүдийг авдаг. Энэ дээр нь мониторинг хийгээд ингээд хурдан хугацаанд иргэдийнхээ эрх ашгийг хамгаалах чиглэлээр ажиллаж байдаг. Аль болох тэр садар самууныг сурталчилсан янз бүрийн контентуудыг илүү түгээхгүй байх үүднээсээ тэр зөрчилтэй контентуудыг хууль хяналтын байгууллагад нь шилжүүлээд түр хугацаанд ч гэсэн тэр садар самуун, бэлгийн хүчирхийллийг сурталчлаад байгаа контентуудыг нь хэсэг хугацаанд ч гэсэн хязгаарлалт хийчихдэг тэр боломж нь зөвхөн цаад дээр олон нийтийн үйлчилгээ үзүүлэгч нар авч хэрэгжих учраас. Тэгээд бид өнгөрсөн хугацаанд зүгээр судалгаа гэвэл нээрээ юу гэдэг юм уншаад ч дуусахгүй их судалгаа байгаа. Тэгээд бид нар уншсан, судалсан, ажилласан, 10 гаруй хуулийн төслүүдтэй холбогдуулаад маш их судалгаа хийгдсэн юм байна лээ. Тэр судалгаануудыг та Хүний эрхийн дэд хорооны даргын хувиар танилцахад бол та хэдэн өдөр уншаад

дуусахгүй их магадгүй сар жилээр унших тийм их ... /минут дуусав/

Л.Мөнхбаатар: Мөнхцэцэг гишүүн тодруулах юм уу. Мөнхцэцэг гишүүн тодруулж асууя.

Ц.Мөнхцэцэг: Энэ хуулийг баталснаар энэ манай ЗГ-ын зүгээс энэ олон улсын гол үйлчилгээ үзүүлэгч youtube, твиттер, фэйсбүүк гээд тэгээд тэр компаниудтай хэр амжилттай ажиллаж чадах вэ? Германы жишээгээр энэ 2018 оны 1 сарын 1-нээс хэрэгжээд зөвхөн эхний хагас жилдээ гэхэд энэ нэр дурдсан гол компаниуддаа маш амжилттай ажиллаад, тухайлбал тийм ээ, фэйсбүүк дээр 362, твиттер дээр 28000, youtube дээр 58000, гүүгл дээр 1277 контентуудыг устгаж чадсан байна лээ. Тэгэхээр энэ хууль батлагдсанаар бид нар энэ гол энэ провайдер компаниуддаа үнэхээр амжилттай сайн ажиллаад цахим орчин дахь энэ үзэн ядсан үг хэллэг, хүчирхийлэл, садар самуун, үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг энэ мэдээ контентуудыг амжилттайгаар цахим орчныг эрүүл болгох тийм эрх зүйн боломж дэвшил гарах уу?

Л.Мөнхбаатар: Учрал сайд тодруулгад хариулья.

Н.Учрал: Гомдол шийдвэрлэх механизм л энэ хуулиар бий болно, тогтолцоотой болно. Тэр нь гэмт халдлагын шинжтэй бол Кибер аюулгүй байдлын зөвлөлийн дэргэд байгаа тэр нийтийн төв, үндэсний төв өөрөө хариуцаад тэр гэмт халдлагыг бууруулах чиглэлээр ажиллана гэдгээрээ онцлогтой. Дээрээс нь бид өнгөрсөн хугацаанд тэр сүлжээ үйлчилгээний үзүүлэгч нартай хэд хэдэн уулзалт хийсэн учраас дотоодын хууль тогтоомжоо баталчхаад тэгээд дараагийн харилцаануудыг яриад явна гэж байгаа. Цаанаасаа барьж байгаа стандартуудыг нь л ерөнхийдөө бас хуульд нэлээн тусгай зөвлөмжүүдийг бол авсан учраас дэвшил гарна л гэж ингэж үзэж байгаа.

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

Тэгэхээр энэ хуулийн онцлог бол иргэдийг нэг их тийм үүрэгжүүлэх тийм хууль ерөөсөө биш. Ерөөсөө бараг тийм зохицуулалт байхгүй. Энэ бол яг төрийн үүрэг талдаа илүү тодорхой болж байгаа. Сүүлд энэ манайд 2.8 сая хэрэглээд байгаа жишээ нь тэр олон нийтийн үйлчилгээ үзүүлэгч нарын нэг байгууллага фэйсбүүк компани гэхэд ингэж хэлсэн. Монгол хэлтэй хүмүүс бид нар ажилд аваад ажиллуулж байгаа юм. Түрүүн бас Мөнхбаатар дарга хэлж байна. Нөгөө Монгол хэлтэй хүмүүс тухайн компани ажилд аваад ажиллуулж байгаа. Та нар үнэхээр албан ёсны харилцах сувгаараа хийх юм бол манай тэр Монгол хэлтэй Монгол залуучууд манайд ажиллаж байгаа тэр хүмүүс чинь тэр гомдол маргааныг чинь шийдвэрлээд ингээд та нартай харилцаад явахад бүрэн бололцоотой. Бид өөрсдөө шийдэх гээд манлайлал үзүүлдэг тэгээд бид ингээд Монгол хүн хүртэл ажилд аваад та нартай харилцах гэхээр та нар чинь хаана хамаагүй захидал бичдэг. Яах гээд байгаа нь мэдэгдэхгүй, хэн харилцаад байгаа нь ч ойлгомжгүй. Ямар сувгаар дамжих гээд байгаа нь ч ойлгомжгүй. Ийм байдалтай байна.

Дээрээс нь Монгол Улсад бид нар бүр албан ёсны тэр итгэмжлэгдсэн фак чек гээд байгууллагыг хүртэл байгуулчихсан. Наад хүмүүстэйгээ та нар харилцаач ээ. Бид нартай ингээд нягт ажиллах юм бол манай энэ фэйсбүүк орчинд дэвшлүүд гарна гэдгээ хэлсэн.

Л.Мөнхбаатар: Цэндийн Сандаг-Очир гишүүн асуултаа асууя.

Ц.Сандаг-Очир: Баярлалаа. Би энэ хуулийг зарчмын хувьд үзэл баримтлалын хувьд хэлэлцэх нь зүйтэй. Дэмжих нь зүйтэй гэж ингэж бодож байгаа. Ер нь сэтгэл санааны хохирлыг үнэлдэг, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг мөнгөн хэлбэрээр хохирлыг барагдуулдаг болсон. Тэгвэл сүүлийн үед цахим орчинд ерөөсөө сэтгэл санааны хохирлыг тооцож байгаа юм ерөөсөө

байхгүй байгаа л даа. Сүүлийн үед шүүхээр гэхээсээ илүүтэйгээр социал орчинд хүнийг ялладаг, цоллодог, нэр хүндийг нь гутаан доромжилдог, алдар хүндэд нь халддаг олсон. Тэгээд түүний хохирлыг хэн ч тооцож ярихгүй байгаа өнөөдөр. Хамгийн сүүлийн жишээ гэхэд л нүүрсний хэрэгт хэчнээн олон хүмүүсийг холбоотой гээд л нэр усыг нь зарлачихсан. Үнэн худал нь мэдэгдэхгүй. Тэгээд үндсэндээ бараг шүүхээс өмнө ялалцаж байгаа юм. Тэр улсуудын зүгээс үзэхэд тэр хүмүүсийн ар гэр, ах дүү, найз нөхөд, үр хүүхдүүдэд сэтгэл санааны болоод ямар их хохирол учирч байгаа билээ гээд. Тэгээд энэ хууль батлагдсанаар сэтгэл санааны хохирлыг тооцох тэр хариуцлагын асуудал бас байх ёстой л гэж би хувьдаа үзэж байгаа шүү. Энэ дээр бас хэлэлцүүлгийн үед бас энэ байр сууриа илэрхийлнэ ээ. Энэ дээр бас хууль санаачлагч бас юу гэж үзэж байгаа вэ?

Хууль батлагдсанаар энэ хуурамч аккаунтууд, тролууд сүүлийн үед Монголын төр чинь бараг социалд хөтлөгдөж, социалд нийцэж шийдвэр гаргадаг болох гээд байна шүү дээ. Зориуд бараг ингэж Монголын төрийн шийдвэрт нөлөөлөх байдал үзүүлдэг болсон байна. Тэгээд үндсэндээ сүүлдээ бараг 20000-аас дээш дагагчтай фэйж аккаунтуудыг худалдаж авдаг, 500000 дагагчтай фэйжийг 500 сая төгрөгөөр үнэлж байх жишээтэй. Ийм болчихсон байна. Ингээд ерөөсөө хэдхэн хүмүүс хэдхэн мөнгөтэй улсууд, улс төрч нар улс төрч нарыгаа намнах, улс төрийн намууд бусад улс төрийн намуудаа намнах ийм хэрэгсэл болгочхоод явж байна шүү дээ, өнөөдөр. Энэ хууль батлагдсанаар энэ аккаунтыг чинь өнөөдөр ч гэсэн өнөөдрийн байгаа нөхцөл бололцоогоор бол цахим шуудан болоод утасны хаягаар л үүсгэж байгаа шүү дээ. Энэ хуулиар ч гэсэн энэ байдал яг хэвээрээ л байх юм байна. Тэгээд цаашдаа энэ хуурамч аккаунтуудыг хязгаарлах энэ хууль батлагдсанаар хэдэн зуун мянга, саяараа байгаа энэ хуурамч аккаунтуудыг хязгаарлах гэдэг юм уу, хүчингүй болгох ийм бололцоо боломж

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

үүсэх үү. Энэ чинь эргээд Монголын үндэсний аюулгүй байдал, Монгол төрийн бодлогод нөлөөлөх гэж байна шүү дээ. Магадгүй зарим нь санаатай байлгахыг хүсдэг хүмүүс байхыг үгүйсгэхгүй байхгүй юу. Албаар ийм троллуудыг бий болгож байлгаж тэгээд нийгэм нийтээрээ ингэж үзэж байгаа юм шиг ийм байдлыг төөрөгдүүлж бий болгодог. Энэ дээр нэг хууль санаачлагч маань бас тайлбар өгөөч ээ.

Би энэ зөрчилтэй контентын 11 заалтыг уншлаа. Зөвхөн гутаан доромжлох гэдэг асуудал орж ирсэн байна. Би үүн дээр нэмээд хэлэлцүүлгийн үед бас байр сууриа илэрхийлье. Хүний алдар, нэр хүндийг гутаан доромжлох гэдэг асуудлыг заналхийлэх гэдэг л асуудал орсон байгаа байхгүй юу. Гутаан доромжлох ороогүй байна. Гутаан доромжлох, алдар хүндийг гутаан доромжлох гэдэг асуудлыг оруулж өгмөөр байна. Хууль санаачлагч аа. Бусад зүйлүүд нь болж байна. Өнөөдөр заналхийллээ. Дийлэнх олонх сошиалаар нь үндсэндээ л гутаан доромжилж байгаа. Нотлогдоогүй баримтаар хүнийг гүтгэж гүжирдэж байгаа. Энэ нь сонгуулийн үеэр бүр их гарч ирдэг. Тийм учраас тэр зөрчилтэй контент дээр заналхийлэхээс гадна нэр хүнд, алдар хүндийг гутаан доромжлох гэдэг заалтыг бүр бас оруулж өгмөөр байна. Энэ дээр та бүхэн бас ямар байр суурьтай байна вэ гэдэг ийм 2, 3 асуулт асууя. Баярлалаа.

Г.Занданшатар: Ням-Осорын Учрал сайд.

Н.Учрал: Сандаг-Очир гишүүн их чухал асуудлыг хөндөж байна. Тэгээд бид бас нэг зүйлийг ойлголтоо бас нэг болгох хэрэгтэй. Энэ хууль өөрөө Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн хууль биш, тэр Японд мөрддөг цахим мөрдлөгийн хууль ч биш. Энэ хууль цахим орчинд бүртгэгч, мөрдөн байцаагч ажиллуулах гээд байгаа хууль ерөөсөө биш. Энэ хууль гэмт хэрэг болохоос урьдчилан сэргийлэх хууль л гэж ойлгох ёстой. Өнөөдөр садар

самууныг сурталчилсан нэг пост нийтлэгдээд түүнийг нь санаатай, санамсаргүй байдлаар хэн нэгэн нь шэйрлээд түгээгээд, ингээд түүнийг нь иргэн өөрөө хууль хяналтын байгууллагад өгөхөд хууль хяналтын байгууллага түүнийг нь шийдэх гэж 3, 4 сар болоход аль хэдийн таны яриад байгаа сэтгэл санааны хохирол хэмжээлж тооцошгүй хохирол бий болчихсон байдаг. Энэ хууль гарснаараа үнэхээр энэ садар самууныг сурталчлаад, ийм бэлгийн хүчирхийллийг сурталчилж байна гээд тэр пост нийтлэгдэхэд энэ зөрчилтэй контентод тооцогдож байвал тэр 72 цагт нь хянан шийдвэрлээд хууль хяналтын байгууллагад нь шилжүүлээд тэр үйлчилгээ үзүүлэгч тэр фэйсбүүк бусад сүлжээ рүүгээ шилжүүлээд тэр ногоон суваг руу нь шилжүүлээд бусад хүний эрхийн комисс руу шилжүүлэхэд тухайн байгууллага зохих, зохих үүргээ биелүүлчихэд ядаж тэр үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллага энэ зөрчилтэй контент юм байна гээд 2 хоногийн хугацаанд ч хамаагүй түр түдгэлзүүлэх юм бол тэр гэмт хэрэг түгээн дэлгэрэх, тэр сэтгэл санааны тооцож болшгүй их хохирол учрахаас урьдчилан сэргийлэхэд л үүнийг хийх гээд байгаа юм. Түүнээс хууль хяналтын байгууллагуудад шилжүүлээд прокурорын яллах дүгнэлт үйлдсэн бичгийг нь хүлээгээд фэйсбүүк нь цаанаасаа хүлээгээд тэр үнэхээр үүнийг ингээд шүүхээр шийдэж ээ гээд явуулахад аль хэдийн тэр гэмт хэрэг чинь тарна, түгэн дэлгэрээд бүр аль хэдийн тооцож болшгүй хохирол бий болчихсон байгаа байхгүй юу. Тэгэхээр энэ процессууд өмнө нь энэ асуудлыг шийдэх ёстой.

Дээрээс нь тэр хуурамч акаунтид гээд байгаа экаунтуудыг цэгцлэхийг Фэйсбүүк компани бүр хамгийн эхний зорилтоо болгоод хиймэл оюун ухаанаар шийдвэрлээд явж байхад бид нар үүн дээр нь хамтарч туслалцаа үзүүлэх л ийм чиг шугамтай болж байгаа юм. Хурдлуулах. Тэр байгууллага бүр Монгол хэлтэй хүн хүртэл томилоод ажиллаж байхад түүн дээр нь бид нар хамтран ажиллах юм

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

бол хуурамч тролуудтай тэмцэнэ. Хуурамч тролууд сошиал орчинд нь шийдвэр гаргадаг, сошиал орчинд нөлөөлдөг, одоо ингээд улс төрчдийн ард нэр бүхий янз бүрийн тролууд ажилладаг гэдгийг энэ хэл ам, хэрүүл шуугианаас айгаад хэдий болтол ийм эмээгээд энэ хуулийг батлахгүй өнгөрөх юм бэ гээд. Намайг энэ хуулийг ингээд оруулж ирснээрээ ЗГ-ыг оруулж ирснээрээ эрхэм тролчид над руу зүй бусаар дайрч доромжлохоос би айхгүй ээ. Би Монгол төрд ажиллаж байгаагийн хувиар би түүхэн үүргээ гүйцэтгэж байна гэж бодож байгаа. Тролчид намайг янз бүрээр барьж идэж болно. Түүнээс би буцахгүй. Тийм учраас энэ хуулиа батлаад гарна. Энэ бол Монголын ирээдүйд барьж байгаа би бас төрд зүтгэсний миний хамгийн том үүргээ би биелүүлж байна л гэж бодож байна.

Г.Занданшатар: Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа.

Санал хураалт явуулах тул гишүүд чуулганы танхимд цуглана уу.

Дэмжсэн, дэмжээгүй үг хэлэх гишүүн байна уу? Алга байна.

Байнгын хорооны саналаар олон нийтийн сүлжээнд Хүний эрхийг хамгаалах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн Харилцаа холбооны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Кибер аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэх нь зүйтэй гэсэн саналын томьёолоор санал хураалт явуулна.

Гишүүд чуулганы танхимд цуглая.

ХЗБХ-ны гишүүд, Инновац, цахим бодлогын байнгын хороо санал хураалт явуулъя. Энэ олон улсын нөхцөл байдал, 2023 оны дэлхийн том эрсдэлүүдийн

нэгээр энэ хиймэл оюун ухааныг тулгуурласан нийгмийн сүлжээ зэвсэг болж ашиглагдах магадлал энэ 23 онд оргилдоо хүрнэ гэж үзсэн. Энэ хүний эрхийн зөрчил талаасаа ч тэр, нийгмийн аюулгүй байдал талаасаа ч гэсэн бүр олон улсын хэмжээний эрсдэлд тооцогдож байгаа ийм асуудал байгаа. Тэгээд үүнийг манай зарим гишүүд бас ажлын хэсэг байгуулъя гэж байгаа саналууд байж болно. Асуудалгүй. Байнгын хороогоор хэлэлцээд шийдчихвэл чуулган завсарлах хугацааг ирэх 7 хоногт болгож хойшлуулна. Яагаад гэвэл ирэх 7 хоногоос 2 дугаар сарын 20 хүртэл ард түмнээ сонсох энэ Боловсролын багц хууль, Нийгмийн даатгалын багц хууль энэ томоохон реформын хуулиуд, бас Үндсэн хуультай холбоотой ч асуудлууд яригдаж байна. Үүгээр бүх гишүүд тойрогтоо ажиллана, ард иргэдтэйгээ уулзана, гадаад томилолтуудыг хязгаарлана. Тэгээд энэ ажил зохион байгуулагдах учраас чуулганыг бас ирэх 7 хоногоос гишүүд тойрогтоо ажиллахаар төлөвлөж байгаа.

Хэрвээ ажлын хэсэг байгуулаад ирэх 7 хоногт хэлэлцье гэвэл үүнийг сунгахаас, чуулган завсарлах хугацааг ирэх 7 хоногуудад болгож хойшлуулна. Үүнийгээ тэгээд Байнгын хороогоороо хэлэлцээд шийдчихээрэй.

Ингээд чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар төслүүдийг хэлэлцэх нь зүйтэй гэсэн саналын томьёолоор санал хураалт явуулна. Содномын Чинзориг сайд суудалдаа суулаа.

Санал хураалт явуулъя.

26 гишүүн дэмжиж, 60,5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Төслүүдийг хэлэлцэх нь зүйтэй гэж гишүүдийн олонх үзсэн тул төслийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжсэнд тооцон, анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Аюулгүй байдал, гадаад

2023 ОНЫ 01 ДҮГЭЭР САРЫН 19-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

бодлогын байнгын хороонд шилжүүлж байна.

Аюулгүй байдал гадаад бодлогын байнгын хороо хуралдаж төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж, төслийг нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

Төсвийн байнгын хороо Батжаргал дарга аа, хэдээс хуралдах билээ.

13.45 цаг

Дараагийн асуудалд орно.